

PROJEKTS

Pašvaldību teritorijas plānojumu un to grozījumu kvalitātes izvērtējums

Projekta numurs: VARAM 2024/3

Izstrādātājs:

Arhitektūras un dizaina institūts

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Rīga 2024

Saturs

Ievads.....	4
1. Paskaidrojumu rakstu analīze	6
1.1. Plānošanas dokumentu ilgtspēja	6
1.2. Paskaidrojuma raksta saturs	8
1.3. Teritorijas plānojumu atbilstība ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un sasaiste ar augstāka līmeņa pašvaldības dokumentiem	8
1.4. Teritorijas plānojumu sasaiste ar kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentiem	10
1.5. Detālpļānojumu un lokālpļānojumu īstenošanas izvērtējums teritorijas plānojumos.....	10
1.6. Teritorijas plānojumu grozījumi	11
1.7. Risinājumu pamatojums un argumentācija plānošanas dokumentos.....	13
1.8. Labās prakses piemēri.....	15
2. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu izvērtējums	17
2.1. Atbilstība juridiskās tehnikas prasībām	17
2.2. Juridiskā tehnika: tipiskās nepilnības	18
2.3. Atbilstība augstāka juridiska spēka normatīvajiem aktiem: piemēri	21
2.4. Regulējums neatbilst pilnvarojumam vai izdevēja kompetencei: piemēri	24
2.5. Regulējums neatbilst mērķim: piemēri	29
2.6. Regulējums ir neskaidrs un pārprotams: piemēri.....	33
2.7. Dublējošas vai deklaratīvas normas: piemēri	38
2.8. Ietvertie ierobežojumi un to samērīgums ar sabiedrības interesēm	41
2.9. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu struktūras atbilstība Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmai un juridiskajai teknikai. Regulējuma pāctecība	43
2.10. Labās prakses piemēri.....	44
3. Sabiedrības iesaiste teritorijas plānojumu un to grozījumu izstrādes laikā.....	48
4. Ieteikumi.....	52
Izmantotās literatūras saraksts	55
Pielikumi.....	56

Izmantotie saīsinājumi:

- TP – teritorijas plānojums;
- LP – lokālpplānojums;
- DP – detālpplānojums;
- IAS - ilgtspējīgas attīstības stratēģija;
- MK – Ministru kabinets;
- TAPIS – Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēma;
- VPVB – Vides pārraudzības valsts birojs;
- TIAN – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- MKN 108 – Ministru kabineta 2009. gada 3. februāra noteikumi Nr. 108 “Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi”;
- MKN 240 – Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”;
- VARAM – Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija;
- MKN 628 – Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.

Ievads

Pētījums tika izstrādāts ES kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās” 5.1.1.2. pasākuma projekta Nr. 5.1.1.2/1/23/I/001 “Pašvaldību un plānošanas reģionu kapacitātes uzlabošana” ietvaros, lai stiprinātu pašvaldību izpratni par tās ekskluzīvo kompetenci un tiesībām teritorijas plānošanā, īstenojot sabiedrības intereses.

Pētījuma mērķis ir veikt spēkā esošo pašvaldību TP un TP grozījumu saturisku izvērtējumu, lai apzinātu, kas ietekmē to tiesiskumu un kvalitāti, kā arī, balstoties uz veikto saturisko izvērtējumu, sagatavot priekšlikumus TP un TP grozījumu paskaidrojuma rakstu un TIAN kvalitātes uzlabošanai un sabiedrības iesaistes un plānošanas speciālistu profesionalitātes celšanai.

Pētījumu veica Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un dizaina institūts sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem. Pētījuma darba grupa:

Māra Liepa-Zemeša, Dr.arch., Arhitektūras un dizaina institūta direktore;
Mārtiņš Auders, Mg.iur., Inženierekonomikas un vadības fakultātes doktorants;
Sandra Treija, Dr.arch., Arhitektūras un dizaina institūta profesore;
Uģis Bratuškins, Dr.arch., Arhitektūras un dizaina institūta profesors;
Baiba Vērpe, Dr.arch., Arhitektūras un dizaina institūta docente;
Karīna Jansone, Mg.geogr., dipl.arh.

Pētījuma ietvaros tika aplūkoti 22 TP un to grozījumi:

Nr.	Dokumenta nosaukums	Apstiprinātās redakcijas saite teksta daļā
1	Kuldīgas novada teritorijas plānojuma 2013.-2025. gadam grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_14979
2	Jēkabpils pilsētas teritorijas plānojums 2019. - 2030.gadam	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_15180
3	Viesītes novada teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_15134
4	Smiltenes novada teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_17176
5	Babītes novada teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_16525
6	Skrīveru novada teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_16521
7	Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_14552
8	Bauskas teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_17226
9	Kārsavas novada teritorijas plānojuma grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_18407
10	Cesvaines novada teritorijas plānojuma grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_19002
11	Ikšķiles novada teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_19196
12	Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_22074
13	Cēsu novada teritorijas plānojuma 2016.-2026. gadam grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_22948
14	Tukuma novada teritorijas plānojuma grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_22871

15	Priekules novada teritorijas plānojuma 2015.-2026.gadam grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_22860
16	Ludzas novada Teritorijas plānojuma 2013.–2024. gadam grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_23336
17	Talsu novada teritorijas plānojuma grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_23604
18	Olaines novada teritorijas plānojums 2018.–2030. gadam	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_23665
19	Rēzeknes novada Viļānu apvienības teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_23855
20	Ropažu novada Ropažu pagasta teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_25415
21	Aizkraukles novada Pļaviņu pilsētas, Aiviekstes, Klintaines un Vietalvas pagastu teritorijas plānojums	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_25529
22	Alūksnes novada teritorijas plānojuma 2015. - 2027. gadam grozījumi	https://geolativija.lv/geo/tapis#document_27084

Pētījuma ietvaros tika veikts izvērtējums TP un TP grozījumu paskaidrojuma rakstiem, TIAN, kā arī sabiedrības iesaistei TP un TP grozījumu izstrādē. Tika identificēti TP un TP grozījumos ietvertie risinājumi, kas būtu izmantojami kā labās prakses piemēri pašvaldībām.

Pētījuma izstrādes Metodika ietverta izvērtējuma pielikumā Nr. 1.

1. Paskaidrojumu rakstu analīze

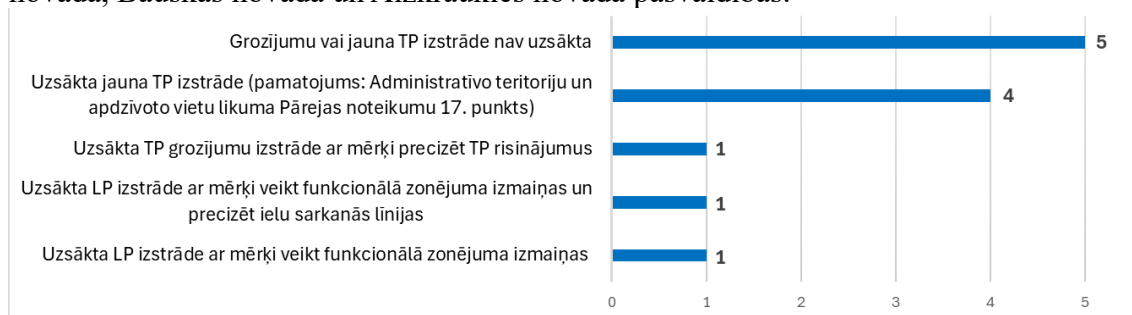
Paskaidrojuma rakstu vērtēšana tika veikta, izmantojot izvērtēšanas veidlapu. TP un TP grozījumu paskaidrojuma rakstu analīze atbilstoši izvērtēšanas veidlapai ir pieejama 2. pielikumā un kopsavilkums par veikto TP un TP grozījumu analīzi pieejams 27. pielikumā.

1.1. Plānošanas dokumentu ilgtspēja

Vērtējot plānošanas dokumentu darbības ilgtspēju, atsevišķi skatīti TP, (kopskaitā 12) un TP grozījumi (kopskaitā 10). Šāda pieeja izvēlēta, vadoties pēc MKN 628 regulējumā ietvertajiem nosacījumiem plānošanas dokumentu saturam, detalizētu skaidrojumu skatīt 1.1. apakšnodaļā “Paskaidrojuma raksta saturs”.

No izskatāmajiem 12 TP pēc apstiprināšanas nemainīgi ir nedaudz mazāk nekā puse – 5 pašvaldību (Viesītes, Babītes, Skrīveru, Ikšķiles novads, Rēzeknes novada Viļānu apvienība) TP nav ierosināta ne grozījumu, ne jauna TP izstrāde. Trim pašvaldību TP pēc apstiprināšanas ir ierosināti grozījumi, uzsākot LP izstrādi (Olaines novads, Ropažu novada Ropažu pagasts)) vai TP grozījumu izstrādi (Daugavpils). Ja LP izstrādes mērķis ir mainīt funkcionālo zonējumu noteiktām teritorijām (Olaine) vai precizēt ielu sarkanās līnijas (Ropažu novada Ropažu pagasts), tad TP grozījumu izstrādes uzsākšanas iemesls ir kompleksa TP risinājumu precizēšana (Daugavpils).

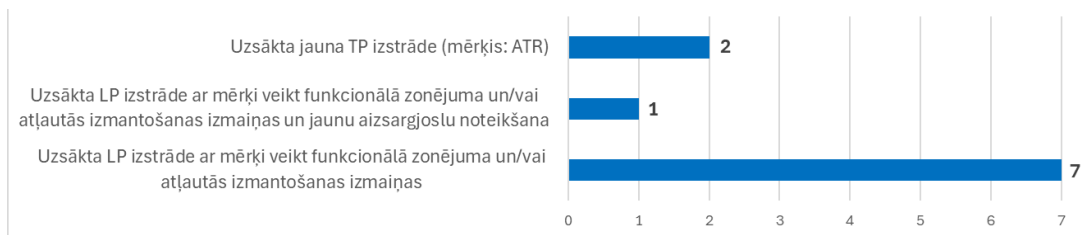
Četros gadījumos uzsākta jauna TP izstrāde, jo Administratīvi teritoriālās reformās rezultātā ir mainījušās pašvaldību robežas, tādēļ atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 17. punktam ir nolemts uzsākt jauna teritorijas plānojuma izstrādi. Šādu lēmumu pieņēmušas Jēkabpils, Smiltenes novada, Bauskas novada un Aizkraukles novada pašvaldības.

1.1. attēls. Grozījumi TP pēc to apstiprināšanas

Līdz ar to jāsecina, ka no 12 TP tikai trijos gadījumos ir uzsākti grozījumi, kuru mērķis ir mainīt TP risinājumus, nevis izriet no normatīvā regulējuma izmaiņām, – tie attiecas uz Olaines novada, Ropažu novada Ropažu pagasta un Daugavpils pilsētas TP.

Izskatāmo TP grozījumu kopskaits ir 10. No šiem dokumentiem pēc apstiprināšanas jaunu grozījumu izstrāde ir uzsākta septiņos gadījumos – Kuldīgas, Cēsaines, Valkas, Cēsu, Tukuma, Priekules un Alūksnes novada TP grozījumi ierosināti, uzsākot LP izstrādi, kura mērķis ir mainīt funkcionālo zonējumu vai teritorijas atļauto izmantošanu, kā arī noteikt jaunas aizsargjoslas. Divas pašvaldības – Ludzas un Talsu novads – ir uzsākušas jauna TP izstrādi atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 17. punktam. Vienā gadījumā TP grozījumi pēc apstiprināšanas ir saglabājušies bez izmaiņām – tie ir Kārsavas novada TP grozījumi, par kuriem jauni grozījumi nav ierosināti. Par vienas pašvaldības TP pēc grozījumu apstiprināšanas jaunu izmaiņu ierosinājumi nav – tie ir Kārsavas novada TP grozījumi.

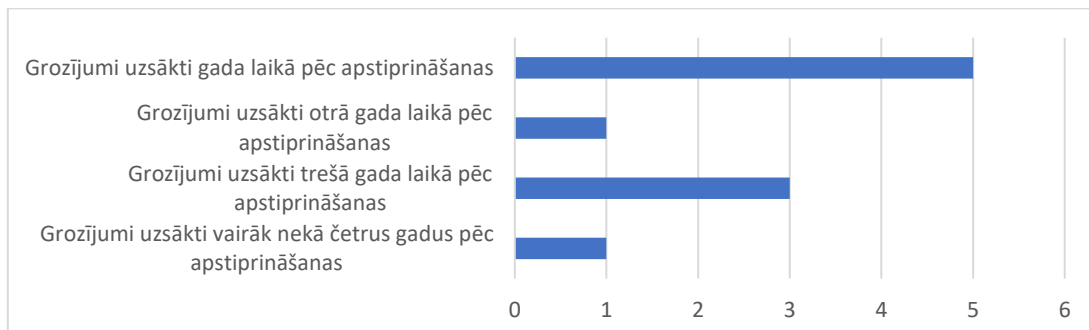

1.2. attēls. Izmaiņas TP grozījumos pēc to apstiprināšanas

Vērtējot izmaiņu uzsākšanu pēc TP vai TP grozījumu apstiprināšanas, jāsecina, ka visvairāk grozījumu – 5 – uzsākti pirmā gada laikā pēc TP vai TP grozījumu apstiprināšanas. Visīsākais laiks starp TP grozījumu apstiprināšanas un LP izstrādes uzsākšanu ir 2 mēneši (Alūksnes novads), tam seko 3 mēneši (Cēsu novads) un 10 mēneši (Tukuma novads). No TP mazāk nekā gadu pēc apstiprināšanas izmaiņas ierosinātas Olaines novada un Ropažu novada Ropažu pagasta TP – attiecīgi 7 un 8 mēnešus pēc apstiprināšanas.

1.3. attēls. Pašvaldību skaits, kurās uzsākta jauna TP izstrāde pēc plānošanas dokumenta (TP vai TP grozījumi) apstiprināšanas

1.4. attēls. Pašvaldību skaits, kurās uzsākti jauni grozījumi (LP vai TP grozījumi) plānošanas dokumentos (TP vai TP grozījumos)

Gandrīz visos gadījumos izmaiņu iemesls ir funkcionālā zonējuma izmaiņas, bet vienā gadījumā plānots pārskatīt ielu sarkanās līnijas (Ropažu novada Ropažu pagasta TP). Otrajā gadā pēc TP grozījumu apstiprināšanas jauni grozījumi ierosināti tikai vienā gadījumā (Valkas novada TP grozījumi), trešajā gadā – trīs (Daugavpils TP, Cēsvaines novada TP grozījumi, Priekules novada TP), vairāk nekā četrus gadus pēc apstiprināšanas – vienā (Kuldīga).

No šiem datiem izriet, ka piecu gadu laikā pēc apstiprināšanas vairāk grozījumu ierosināts par TP grozījumiem, nevis TP.

1.2. Paskaidrojuma raksta saturs

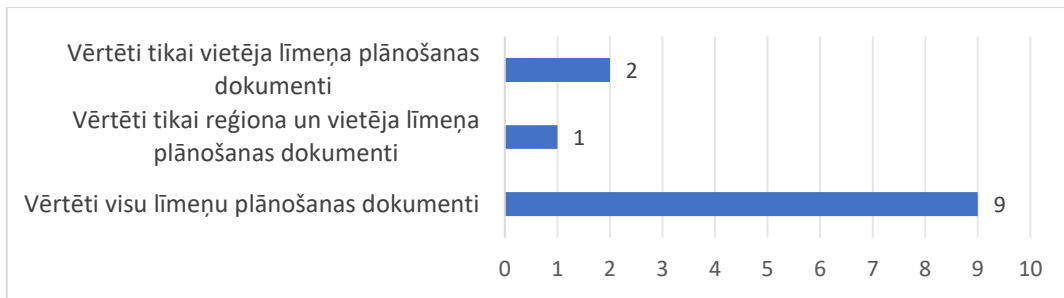
Normatīvo aktu regulējums izvirza atšķirīgas prasības TP un TP grozījumu paskaidrojumu rakstu saturam, TP gadījumā prasot atspoguļot plašāku izvērtējumu, lai nodrošinātu TP risinājumu sasaisti ar citiem pašvaldības plānošanas dokumentiem, kā arī blakus esošo pašvaldību plānošanas dokumentiem, savukārt TP grozījumu paskaidrojuma raksta saturs ir vienkāršāks, jo nepieciešams tikai grozījumu pamatojums un risinājumu apraksts¹. Vienlaikus jāatzīmē, ka no MKN 628 regulējuma nav nepārprotami saprotams, vai un cik lielā mērā noteikumu 26. punktā un 30. punktā prasītais attiecināms gan uz TP izstrādi, gan uz TP grozījumiem, jo abos punktos ir minēti TP, savukārt TP grozījumu saturs ir noteikts ar atsevišķu punktu, kāda MKN 628 sākotnējā redakcijā nav bijis, bet tas iekļauts ar normatīvā akta grozījumiem. Pašvaldību plānošanas dokumentu paskaidrojuma rakstu satura analīze liecina, ka plānošanas dokumentu izstrādātājiem nav vienotas izpratnes un skaidrības par paskaidrojuma rakstā iekļaujamo informāciju: paskaidrojumu rakstu saturs variē no ļoti lakoniska, izpildot tikai MKN 628 minimāli prasīto, līdz izvērstam, iekļaujot informāciju, kas netiek prasīta kā obligāta, bet palīdz sasniegt paskaidrojuma raksta mērķi – skaidrot un pamatot plānošanas dokumenta risinājumus.

Ņemot vērā, ka MKN 628 29. punkta prasības attiecas uz TP paskaidrojuma raksta saturu, bet 29.¹ punkts – uz TP grozījumu paskaidrojuma rakstu, un šīs prasības atšķiras, TP un TP grozījumi ir analizēti atsevišķi.

1.3. Teritorijas plānojumu atbilstība ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un sasaiste ar augstāka līmeņa pašvaldības dokumentiem

TP paskaidrojumu rakstu izvērtējums atbilstoši MKN 628 29. punkta nosacījumam, ka TP paskaidrojuma rakstā jāietver informāciju par TP atbilstību IAS, rāda, ka pašvaldību izpratne un pieeja šī nosacījuma izpildei ir atšķirīga, jo ir pašvaldības, kas TP paskaidrojuma rakstā ir iekļāvušas informāciju ne tikai par vietējās pašvaldības IAS, bet arī par reģiona līmeņa plānošanas dokumentiem un vai pat par visu trīs plānošanas līmeņu – nacionālā, reģionālā un vietējā plānošanas līmeņa dokumentiem.

¹ TP saturs ir noteikts MKN 628 3.3. nodaļā. Atbilstoši MKN 628 26. punktam TP izstrādā, pamatojoties uz pašvaldības IAS un ņemot vērā normatīvajos aktos par teritorijas plānošanu, izmantošanu un apbūvi noteiktās prasības (MKN 240, Teritorijas attīstības plānošanas likums), kā arī izvērtējot blakus esošo pašvaldību plānošanas dokumentus. MKN 628 29. punktā ir iekļautas prasības TP saturam, nosakot, ka TP paskaidrojuma rakstā ietver informāciju par tā atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, plānoto risinājumu aprakstu un spēkā esošo TP, LP un DP īstenošanas izvērtējumu. Savukārt MKN 628 29.¹ punkts attiecas uz TP grozījumiem, nosakot, ka TP grozījumu paskaidrojuma rakstā ietver grozījumu pamatojumu un risinājumu aprakstu. Papildus nosacījumi paskaidrojuma raksta saturam iekļauti MKN 628 30. punktā, kur noteikts – ja TP paredzētas novada pagasta, novada pilsētas vai ciema robežu izmaiņas, jaunas pilsētas vai ciema izveide vai to statusa maiņa, paskaidrojuma rakstā papildus šo noteikumu 29. punktā noteiktajam ietver šādas nepieciešamības pamatojumu. MKN 628 31. punktā iekļauti nosacījumi attiecībā uz grafiskās daļas saturu, bet 32. punktā – kas nosakāms TIAN.

1.5. attēls. Augstāka līmeņa plānošanas dokumentu izvērtējums TP paskaidrojumu rakstos

Vienlaikus jāsecina, ka tikai dažas no pašvaldībām augstāka līmeņa plānošanas dokumentus ir vērtējušas pēc būtības, definējot plānošanas uzdevumus, kas izriet no katra konkrētā plānošanas dokumenta attiecībā uz konkrēto pašvaldību, – tādu izvērtējumu veikušas, piemēram, Skrīveru novada, Ropažu novada pašvaldība, Jēkabpils pilsētas, kā arī Aizkraukles novada Pļaviņu pilsētas, Aiviekstes, Klintaines un Vietalvas pagasta pašvaldības TP izstrādātāji. Lielākoties tomēr augstāka līmeņa plānošanas dokumentu izvērtējums ir vairāk formāls un var kalpot kā izglītojošs materiāls par plānošanas sistēmu un plānošanas dokumentu lomu, kā arī par attiecīgā plānošanas dokumenta saturu, taču tas būtu papildināms ar secinājumiem par plānošanas uzdevumiem un konkrēti risināmiem jautājumiem, kas izriet no katra apskatītā plānošanas dokumenta attiecībā uz konkrēto pašvaldību, kā arī sasaistes ar TP risinājumiem. Līdz ar to jāsecina, ka nereti pašvaldības, lai arī formāli ir izpildījušas MK noteikumos prasīto, salīdzinoši maz izmanto iespēju pamatot un skaidrot, kāpēc izvēlētie TP risinājumi ir tādi, kā ir, parādot to sasaisti ar augstākstāvošiem plānošanas dokumentiem. Iespējams, ka tas ir skaidrojams ar nepietiekamu izpratni par likumdevēja prasītā izvērtējuma mērķi un veidu, kā to sasniegt – kas tieši tiek sagaidīts no augstāka līmeņa vai citu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējuma, kā veidot un pamatot IAS sasaisti ar TP risinājumiem.

No apskatītajiem 12 pašvaldību TP kā labu piemēru TP risinājumu sasaistei ar IAS var minēt Jēkabpils pilsētas TP, kurā detalizēti norādīta TP atbilstība IAS vadlīnijām un pamatnostādņēm, kā arī Rēzeknes novada Viļānu apvienības TP, kur definēti dažāda līmeņa plānošanas dokumentos novadam svarīgi attīstības aspekti un no tiem izrietoši plānošanas uzdevumi, kas risināmi TP, kā arī skaidrota risinājumu atbilstība IAS. Līdzīga pieeja, pamatojot TP risinājumus ar IAS noteikto, izmantota arī Skrīveru novada TP.

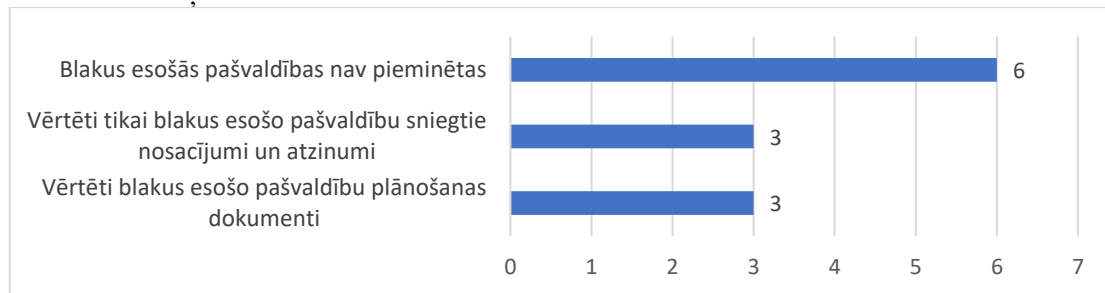
Līdzīga situācija ir ar spēkā esošā TP izvērtējumu – lai gan pašvaldības nereti norāda, ka viens no principiem, uz kura balstīta TP izstrāde, ir pēctecības princips, spēkā esošā TP izvērtējums reti noslēdzas ar secinājumiem un rekomendācijām jaunajam TP. Pie pozitīviem izņēmumiem var minēt Jēkabpils pilsētas TP, kur, balstoties uz spēkā esošā TP izvērtējumu, definēti galvenie jaunā TP izstrādes principi un nostādnes - jaunā TP pamats ir esošais plānojums; ievērots pēctecības princips, saglabājot apbūves un dabas teritoriju savstarpējo proporciju (bilanci) un ievērojot apbūves parametrus. Tāpat arī Rēzeknes novada Viļānu apvienības TP – ir izvērtēti pašvaldību veidojošo administratīvo vienību plānošanas dokumenti un definēti pārskatāmie jautājumi jaunā TP ietvaros, kā arī Aizkraukles novada Pļaviņu pilsētas, Aiviekstes, Klintaines un Vietalvas pagastu TP, kur analizēta esošā situācija un iepriekšējā TP īstenošana, izvirzot plānošanas uzdevumus izstrādājamam TP.

1.4. Teritorijas plānojumu sasaiste ar kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentiem

Lai nodrošinātu kaimiņu pašvaldību interešu ievērošanu un informācijas apmaiņu un tādējādi novērstu iespējamās pretrunas kaimiņu pašvaldību attīstības procesos, normatīvais regulējums paredz institūciju, tostarp pašvaldību sadarbības kārtību teritorijas attīstības plānošanā. Praksē tas nozīmē, ka pašvaldība, uzsākot darbu pie TP vai TP grozījumu izstrādes, ar TAPIS starpniecību pieprasa nosacījumus no kaimiņu pašvaldībām, bet vēlāk – sagaida no kaimiņu pašvaldībām atzinumu par izstrādāto plānošanas dokumenta redakciju. MKN 628 80., 81., 86. un 86.1. punktā ietvertās darbības paredz institūciju, tostarp kaimiņu pašvaldību sniegto nosacījumu un atzinumu izvērtēšanu, ņemot tos vērā vai noraidot, norādot noraidījuma pamatojumu.

Savukārt MKN 628 26. punktā noteiktais par blakus esošo pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējumu norāda, ka TP izstrādes procesā ir vērtējami ne tikai kaimiņu pašvaldību sniegtie nosacījumi, bet arī to plānošanas dokumentos noteiktais.

12 pašvaldību izstrādāto TP izvērtējums liecina, ka aptuveni pusē gadījumu pašvaldības savu TP paskaidrojumu rakstos nav atspoguļojušas kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējumu. Trijos gadījumos pašvaldības savus paskaidrojuma rakstos aprobežojas ar informāciju par kaimiņu pašvaldību izsniegto nosacījumu un atzinumu vērā ņemšanu.

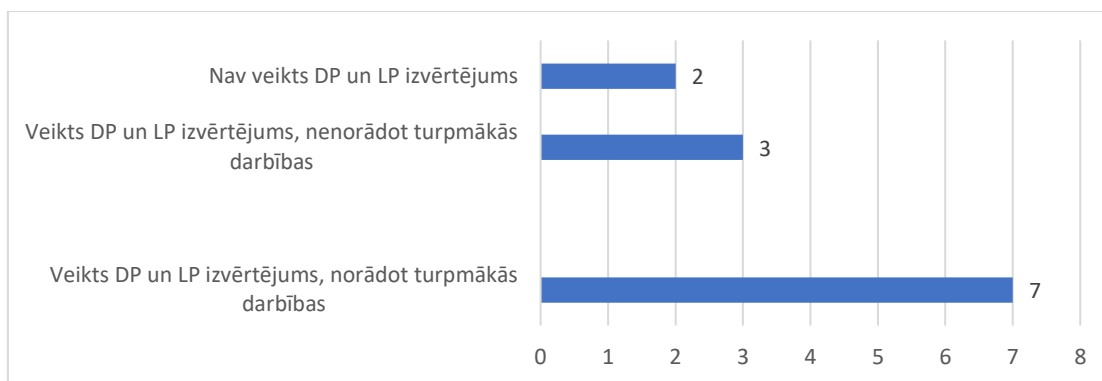

1.6. attēls. Kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējums TP paskaidrojumu rakstos

Kaimiņu plānošanas dokumentu izvērtēšanu pēc būtības un no tiem izrietošu TP risināmu plānošanas uzdevumu definēšanu paskaidrojuma rakstā atspoguļojušas trīs pašvaldības – Rēzeknes novada Viļānu apvienība, identificējot kopīgi attīstāmos virzienus, analizējot kaimiņu pašvaldību TP noteikto funkcionālo zonējumu un aprobežojumus pierobežas teritorijās; Skrīveru novada pašvaldība, definējot kopīgās interešu jomas, kur nepieciešama saskaņota rīcība, un Babītes novada pašvaldība, aprakstot kopīgi risināmos transporta infrastruktūras projektus.

1.5. Detālplānojumu un lokālplānojumu īstenošanas izvērtējums teritorijas plānojumos

Analizējot DP un LP izvērtējuma atspoguļošanu 12 pašvaldību TP paskaidrojumu rakstos, jāsecina, ka pašvaldībām nav vienotas pieejas DP un LP izvērtējumam – ir pašvaldības, kuras sava TP paskaidrojuma rakstā iekļāvušas informāciju par izstrādātajiem DP un LP nenorādot, kāda ir tālākā rīcība ar plānošanas dokumentu – vai tas ir atceļams, atstājams spēkā, integrējams, utml., savukārt citas norāda, kāds ir plānotais risinājums. Divas no apskatītajām 12 pašvaldībām sava TP paskaidrojuma rakstā nebija iekļāvušas nekādu informāciju par TP izstrādes procesā veikto DP un LP izvērtējumu, jo abās pašvaldībās nav spēkā esošu DP un/vai LP.

1.7. attēls. DP un LP īstenošanas izvērtējums TP paskaidrojumu rakstos

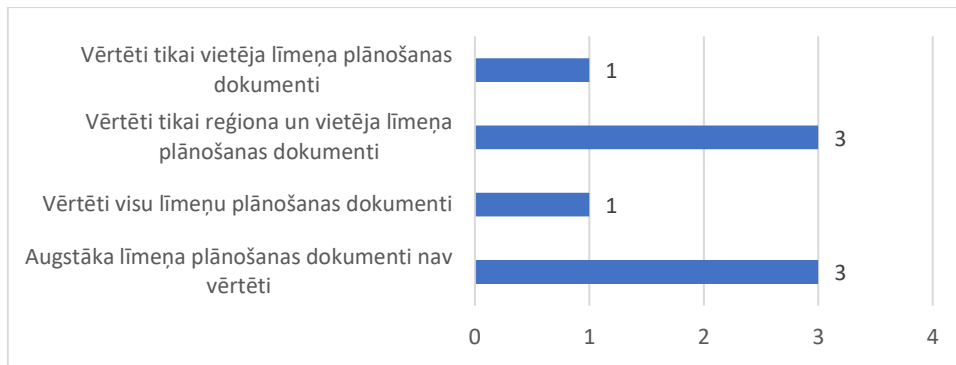
Veiksmīgu risinājumu, atainojot DP un LP izvērtējumu un tam sekojošo rīcību ar plānošanas dokumentiem, atradušas tādas pašvaldības kā Jēkabpils pilsēta, Bauskas un Ikšķiles novads, Ropažu novada Ropažu pagasts, daļēji arī Babītes un Skrīveru novads. Tā, piemēram, Jēkabpils pilsētas TP paskaidrojuma rakstā ir ietverta galvenā informācija par izstrādātajiem un apstiprinātajiem DP, norādot, kuri no tiem tiek saglabāti spēkā un kuri – integrēti TP, tādēļ atceļami, savukārt detalizētāka informācija par DP ir iekļauta paskaidrojuma raksta pielikumā. Līdzīgs risinājums ir Ikšķiles novada TP, kur paskaidrojuma rakstā ir iekļauta informācija par DP un LP, kam ir būtiska ietekme uz TP risinājumiem, savukārt pielikumā ir informācijas apkopojums par spēkā esošajiem DP. Savukārt Bauskas TP informācija par spēkā esošajiem DP un turpmāko rīcību attiecībā uz to risinājumiem apkopota tabulā, kas iekļauta paskaidrojuma rakstā.

Jāsecina, ka pašvaldību teritorijas plānojumu izstrādātājiem, veicot DP un LP īstenošanas izvērtējumu, būtu jāvadās no uzdevuma mērķa – izvērtēt, vai un kā ir veicies ar detalizētas plānošanas dokumentu īstenošanu, vai tie ir saglabājami kā spēkā esoši un kā to risinājumi ir integrējami TP, ne tik daudz fokusējoties uz prasības formālu izpildi.

Teritorijas plānojumu izstrādātājiem izpratnes paugstināšanai par detalizētas plānošanas dokumentu izvērtēšanas veikšanu ieteicams izmantot jau sagatavotās DP izvērtēšanas vadlīnijas, kas publicētas VARAM mājaslapā <https://www.varam.gov.lv/lv/media/36741/download?attachment> (*Vadlīnijas un kritēriji detālpilānojumu izvērtēšanai un integrēšanai teritorijas plānojumos*).

1.6. Teritorijas plānojumu grozījumi

Pašvaldību TP grozījumu paskaidrojumu rakstu analīze liecina, ka pašvaldības dažādi interpretē MKN 628 26. un 29.¹ punktā noteikto – ir pašvaldības, kas izpilda minimāli nepieciešamo atbilstoši 29.¹ punktā prasītajam par grozījumu pamatojuma un risinājumu apraksta ietveršanu paskaidrojuma rakstā, savukārt citas paskaidrojuma rakstā ietver arī 26. punktā minēto atbilstības IAS un kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējumu.

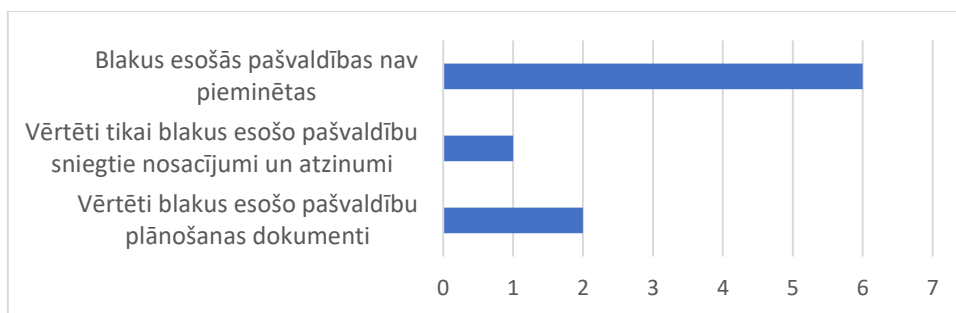
1.8. attēls. Augstāka līmeņa plānošanas dokumentu izvērtējums TP grozījumu paskaidrojumu rakstos

Cēsu novada pašvaldības TP grozījumu paskaidrojuma rakstā ir vērtēts plānošanas konteksts, ņemot vērā nacionālo, reģionālo un vietējo plānošanas līmeni. Trīs pašvaldību – Priekules, Alūksnes un Cesvaines novada TP grozījumu izstrādātāji paskaidrojuma rakstā ir izskatījuši ne tikai pašvaldības IAS, bet arī reģiona līmeņa plānošanas dokumentus. Tikmēr citas pašvaldības savu TP grozījumu paskaidrojuma rakstā ir vai nu iekļāvušas tikai atsauci, ka plānošanas dokuments atbilst IAS, vai arī pieminējušas IAS pie grozījumu izstrādes nosacījumiem.

Salīdzinoši netipisku pieeju sava TP grozījumu izstrādē izvēlējusies Kārsavas novada pašvaldība, kas grozījumus integrējusi esošajā TP, svītrojot iepriekšējo formulējumu un aktualizējot datus par atsevišķām tēmām, nemainot pārējo TP paskaidrojuma raksta sākotnējo saturu. Līdz ar to Kārsavas novada pašvaldības TP paskaidrojuma rakstā ir gan atsauce uz augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem un normatīvo regulējumu, gan kaimiņu pašvaldību sniegtajiem nosacījumiem un atzinumiem, kas datējama ar 2011., 2012. gadu, kad notikusi TP izstrāde. Ņemot vērā, ka līdz ar to plānošanas dokuments kļūst grūti lasāms un piemērojams, un netiek nodrošināta visas paskaidrojuma rakstā ietvertās informācijas aktualitāte, šāda pieeja nebūtu atbalstāma. Jāatzīmē, ka veicot TP grozījumu paskaidrojumu rakstu izvērtējumu Kārsavas novada TP grozījumus nebija iespējams vērtēt pēc līdzvērtīgiem kritērijiem kā citu pašvaldību TP grozījumu paskaidrojumu rakstus.

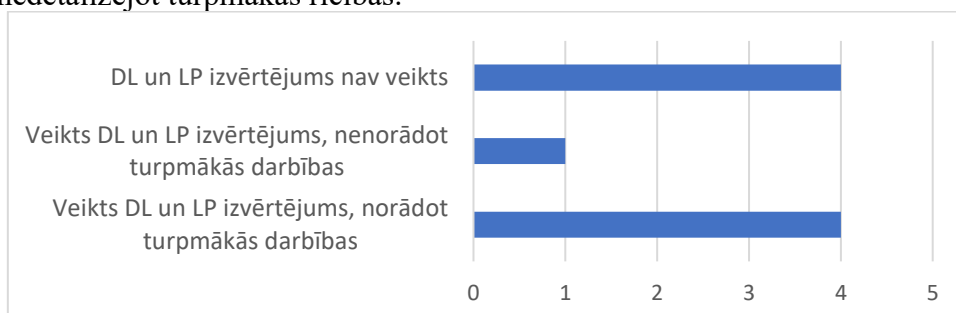
Trīs no pašvaldībām, kuru TP grozījumi bija starp izskatāmajiem dokumentiem, ir pievērsušās blakus pašvaldību attīstības procesiem – Cēsu novada TP grozījumu izstrādātāji ir noteikuši kopīgo interešu teritorijas un vērtējuši teritorijās noteikto funkcionālo zonējumu savstarpējo saderību, Kuldīgas novada TP grozījumu paskaidrojumu rakstā norādīts, ka vērtēti kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumenti un nav konstatētas pretrunas, kā arī no kaimiņu pašvaldībām nav saņemti nosacījumi, bet Valkas novada TP grozījumos norādīts, ka izstrādes laikā vērtēti blakus pašvaldību sniegtie nosacījumi un atzinumi.

Lai gan Cesvaines novada TP grozījumu izstrādes uzdevumā nav bijis uzdots vērtēt kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentus, tomēr TP grozījumu izstrādātāji ir izvēlējušies sadarbībai ar kaimiņu novadiem izveidot teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Kopīgo interešu teritoriju (TIN11), lai nodrošinātu, ka būvprojekti, DP, LP un citi ar attīstību saistīti projekti skaņojami ar piegulošās pašvaldības administrāciju.

1.9. attēls. Kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējums TP grozījumu paskaidrojumu rakstos

MKN 628 29.¹ punktā nav prasīts TP grozījumu paskaidrojuma rakstā atspoguļot DP un LP īstenošanas izvērtējumu, tomēr puse no pašvaldībām TP grozījumu paskaidrojuma rakstā tādu ir iekļāvušas – pārskatāms un viegli uztverams DP un LP īstenošanas izvērtējums ir Cēsu novada TP grozījumu paskaidrojuma rakstā, kur ir uzskaitīti spēkā esošie DP, norādīta realizācijas stadija un aprakstīti TP risinājumi attiecībā uz DP, līdzīgu izvērtējumu sniedzot par LP. Arī Kuldīgas, Talsu un Alūksnes novada pašvaldība ir veikusi DP un LP īstenošanas izvērtējumu, norādot, kuri no plānošanas dokumentiem paturami spēkā, atceļami vai integrējami TP, savukārt Ludzas novada TP grozījumu paskaidrojuma rakstā iekļāvusi DP un LP īstenošanas izvērtējumu, sīkāk nedetalizējot turpmākās rīcības.

1.10. attēls. DP un LP īstenošanas izvērtējums TP grozījumu paskaidrojumu rakstos

Attiecībā uz MKN 628 29.¹ punktā prasīto grozījumu pamatojumu un risinājumu aprakstu jāatzīmē, ka tikai pusei no apskatītajiem TP grozījumiem ir minēts konkrēts grozījumu izstrādes pamatojums – Cesvaines, Tukuma, Cēsu, Valkas un Talsu novada TP grozījumu izstrādes pamatojumā ir minēti konkrēti risināmie uzdevumi, kamēr citas pašvaldības pārsvarā aprobežojas ar vispārīgu pamatojumu, atsaucoties uz pašvaldības domes lēmumu un normatīvajiem aktiem.

Labāk pašvaldību TP grozījumu izstrādātājiem veicies ar TP grozījumu risinājumu skaidrošanu – sešu pašvaldību TP grozījumu risinājumi ir ne tikai aprakstīti, bet arī vismaz daļēji skaidroti: šāda pieeja ir atrodama Cesvaines, Tukuma, Cēsu, Ludzas, Talsu, Alūksnes novada TP grozījumu paskaidrojuma rakstā. Citos gadījumos TP grozījumu paskaidrojuma rakstā risinājumu skaidrojumi ir informatīvi un parasti apraksta, kas un kur ir grozīts.

1.7. Risinājumu pamatojums un argumentācija plānošanas dokumentos

Lai risinātu kādu specifisku jautājumu saistībā ar atsevišķas nozares attīstību vai specifisku tematu, Teritorijas attīstības plānošanas likumā ir paredzēts teritorijas attīstības plānošanas dokuments – tematiskais plānojums, kam darbības termiņu nosaka institūcija,

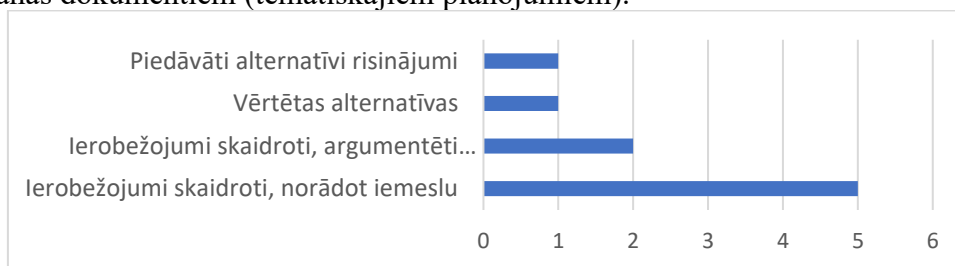
kas to apstiprina, un ko ievēro, izstrādājot citus teritorijas attīstības plānošanas dokumentus (Teritorijas attīstības plānošanas likums, 32. pants). Attiecībā uz tematiskā plānojuma saturu un prasībām izstrādei pašvaldībām ir dota liela rīcības brīvība, MKN 628 nosaka tematiskā plānojuma sastāvu (50. punkts – tematiskais plānojums sastāv no grafiskās daļas un teksta informācijas) un izstrādes kārtību, tostarp darba uzdevumā iekļaujamo informāciju. Savukārt no MKN 240 izriet, ka ar tematisko plānojumu palīdzību risināmi tādi jautājumi kā inženiertehniskā apgāde, transporta attīstība un ainavu aizsardzība un saglabāšana pašvaldības teritorijā.

Tematiskais plānojums kā palīgrīks plānošanas uzdevumu risināšanai ir salīdzinoši maz izmantots – no apskatāmajiem 22 pašvaldību TP vai TP grozījumiem tematiskos plānojumus izmantojušas tikai trīs pašvaldības – Babītes novada, Ikšķiles novada un Olaines novada pašvaldība, savukārt divu pašvaldību – Cēsu novada TP grozījumu un Jēkabpils pilsētas TP paskaidrojuma rakstā ir norādes uz konkrētu plānošanas uzdevumu transporta jomā risināšanu tematiskajā plānojumā turpmākajā plānošanas procesā. Babītes novada TP izstrādē izmantoti četri tematiskie plānojumi, kuros tika pētīta esošā situācija un noteikti attīstības nosacījumi un ieteikumi turpmākai plānošanai attiecībā uz apdzīvojumu, ainavu, transporta infrastruktūru, meliorāciju un apgrūtinātām teritorijām, Ikšķiles novada TP izstrādē izmantots viens tematiskais plānojums – Ikšķiles pilsētas un ciemu apstādījumu koncepcija, tāpat kā Olaines novada TP – Olaines novada vietējās nozīmes un dārzkopības kooperatīvu teritoriju tematiskais plānojums. Tematisko plānojumu ieteikumi un izpētes ir integrēti teritorijas plānojumu risinājumos, tomēr kā jautājums, kam nepieciešama pilnveidošana turpmāk, ir jānorāda tas, ka iepriekšminēto pašvaldību TP (Jēkabpils, Babīte, Ikšķile, Olaine) vai TP grozījumu (Cēsis) paskaidrojuma rakstos nav iekļauts plašāks skaidrojums par tematisko plānojumu risinājumu sasaisti ar TP, kā arī tie nav izmantoti, lai pamatotu TP risinājumus.

Atsevišķas pašvaldības TP vai TP grozījumu izstrādē izmantojušas arī cita veida dokumentus – Alūksnes novada TP grozījumu izstrādes vajadzībām veikta izpēte “Alūksnes pilsētas vēsturiskā centra un vēsturiski nozīmīgās pilsētvides apbūves arhitektoniskā apsekošana un teritorijas attīstības ieteikumi”, Cēsu novada TP grozījumi izstrādāti, izmantojot Cēsu pilsētvides attīstības koncepciju "Satiksmes organizācija. Ielas un laukumi" un Cēsu novada pašvaldības vadlīnijas "Satiksmes drošības un mierināšanas risinājumu piemērošana Cēsu novadā", Skrīveru novada TP izstrādē izmantots Dabas parka “Daugavas ieleja” dabas aizsardzības plāns un Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes profesionālās maģistra studijas programmas „Telpiskās attīstības plānošana” studentu kursa darba ietvaros sagatavotie priekšlikumi Skrīveru novada teritorijas attīstībai un kvalitatīvas dzīves vides izveidei. Tomēr arī šajos gadījumos paskaidrojuma rakstā ir tikai informācija, ka šādi dokumenti ir izmantoti TP vai TP grozījumu izstrādē, sīkāk neko nedetalizējot.

Vērtējot, vai paskaidrojuma rakstos atspoguļotas kādas īpašas jomas, jāsecina, ka nav tādu visaptverošu jomu, kas izrietētu no augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem vai normatīvā regulējuma un tiktu mērķtiecīgi risinātas vietējo pašvaldību TP vai TP grozījumos. Īpaši izvērtētās jomas pārsvarā ir tās, kas aktuālas konkrētajai pašvaldībai un tāpēc tām pievērsta pastiprināta uzmanība: piemēram, Babītes novadā – polderi un to infrastruktūra, Rēzeknes novada Viļānu apvienībai – apdzīvojuma attīstība, Daugavpils, Ikšķiles novada un Olaines novada pašvaldībā – transporta infrastruktūras attīstība, bet Tukuma un Ludzas novadā – azartspēļu ierobežošana. Vairākās pašvaldībās veikti grozījumi TIAN un noteiktas teritorijas ar īpašiem noteikumiem, lai precizētu vēja elektrostaciju izvietojumu un derīgo izrakteņu ieguvī, kā arī nosacījumus kultūras mantojuma, ainavu un dabas vērtību aizsardzībai.

Ņemot vērā iepriekšminēto, nav pārsteidzoši, ka, izņemot īpaši vērtētās jomas, TP vai TP grozījumos aprobežojumi un apgrūtinājumi visbiežāk tiek noteikti, tikai atsaucoties uz augstāk stāvošiem normatīviem aktiem bez skaidrojuma par sabiedrības ieguvumiem, nepieciešamības, alternatīvu izvērtējuma. Aizsargjoslu radītais apgrūtinājums tiek pamatots ar normatīvā regulējuma noteiktajiem ierobežojumiem, bet pašvaldības sevis pašas uzliktos ierobežojumus teritorijas izmantošanai skaidro vāji. Piemēram, sadaļā par funkcionālo zonējumu ir katras zonas un apakšzonas apraksts, neskaidrojot iemeslu un pamatojumu izmantošanas ierobežojumiem. Atsevišķos gadījumos pašvaldības atsaucas uz saņemtajiem priekšlikumiem. Labāka situācija ir attiecībā uz teritorijām ar īpašiem noteikumiem (TIN), jo šo teritoriju aprakstā biežāk ir minēts īpaša regulējuma nepieciešamības iemesls. Līdz ar to jāsecina, ka pašvaldības savos TP vai TP grozījumos apraksta un informē par risinājumiem, aprobežojumiem un aizliegumiem, bet ļoti reti tos skaidro un pamato ar datiem, faktiem, pētījumiem, plānošanas dokumentiem (tematiskajiem plānojumiem).

1.11. attēls. Pamatojums TP un TP grozījumu risinājumiem

Raksturīgi, ka nevienā no 22 izvērtētajiem TP vai TP grozījumu paskaidrojumu rakstiem nav iekļauts izmantoto informācijas avotu saraksts. Atsevišķu pašvaldību plānošanas dokumentu izstrādātāji ir iekļāvuši paskaidrojuma rakstā atsaucē tekstu uz augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem, normatīvajiem aktiem, valsts un pašvaldību institūciju rīcība esošajiem datiem un datu apkopojumiem, tomēr nav vienota informācijas avotu apkopojuma, kas dokumenta lietotājiem sniegtu skaidru pārskatu, no kurienes ņemti dati vai informācija, kas izmantota plānošanas dokumenta sagatavošanā.

1.8. Labās prakses piemēri

No satura pārskatāmības, struktūras skaidrības un risinājumu sasaistes un pamatojuma viedokļa labs piemērs ir Cēsu novada TP grozījumu paskaidrojuma raksts. Ievaddaļā ir sniegts vispārējs skaidrojums par TP grozījumu izstrādes pamatojumu, nosacījumiem un uzdevumiem, atsevišķā sadaļā ir apkopoti Cēsu novada telpiskās attīstības pamatnosacījumi, kas izriet no nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem, tam seko esošo teritorijas plānošanas dokumentu izvērtējums, norādot sasaisti ar jaunā plānošanas dokumenta risinājumiem. Izvērtēti aprakstīti TP grozījumu risinājumi un to pamatojums, atsevišķi dalot pa tēmām un katras tēmas sākumā norādot, kur TP grozījumu dokumentācijā meklēt informāciju un noteikumus par katru konkrēto tēmu. Paskaidrojuma raksta noslēgumā ir apkopojums par TP grozījumu izstrādei izvirzīto uzdevumu izpildi.

Veiksmīgs augstāka līmeņa teritorijas plānošanas dokumentu izvērtējums ir atrodamas Jēkabpils pilsētas, Skrīveru novada, Ropažu novada Ropažu pagasta, kā arī Aizkraukles novada Pļaviņu pilsētas, Aiviekstes, Klintaines un Vietalvas pagasta pašvaldības TP paskaidrojuma rakstā, jo šeit ne tikai apskatīts plānošanas dokumentu saturs, bet arī izdarīti secinājumi un definēti plānošanas uzdevumi, kas risināmi TP.

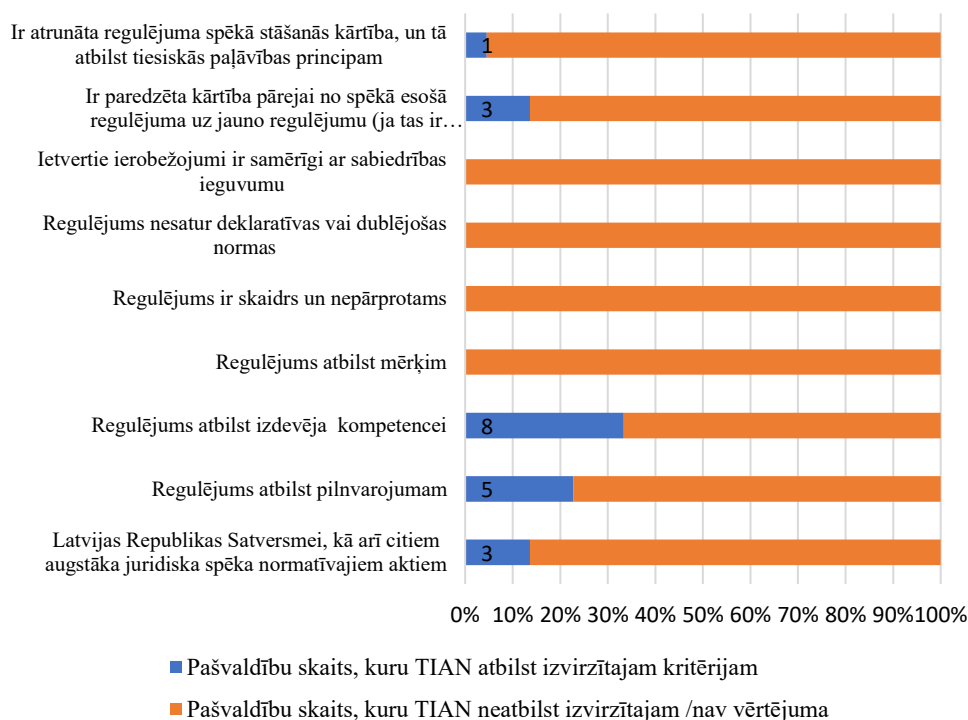
Izvērsts tiesiskais pamatojums TP izstrādei ir iekļauts Kārsavas novada TP paskaidrojuma rakstā, kas var kalpot kā labs informatīvais materiāls plānošanas sistēmas un loģikas izpratnei.

Argumentēta noteiktas jomas analīze un noteikto ierobežojumu skaidrojums ir atrodams Tukuma un Ludzas novada TP grozījumu paskaidrojuma rakstā, kur izvērsti analizēti nosacījumi azartspēļu rīkošanai un ierobežošanai. Šādas detalizācijas argumentāciju un izvērtējumu ir ieteicams izmantot gadījumos, ja ar teritorijas plānošanas dokumentu paredzēts ierobežot kādas noteiktas jomas vai nozares attīstību savā teritorijā, lai pamatotu TP vai TP grozījumu risinājumus.

2. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu izvērtējums

TIAN vērtēšana tika veikta, izmantojot izvērtēšanas veidlapu, kam par pamatu ir ņemta projekta atbilstības pašnovērtējuma veidlapa², kuru izmanto ministrijas normatīvo aktu sagatavošanas procesā. Katra TP un TP grozījumu TIAN izvērtēšanas veidlapa ir pieejama 22.-24.pielikumā. Savukārt visos TIAN lietotie skaidrojumi ir pieejami 25.pielikumā³.

Veicot TIAN juridiskās tehniskas un regulējuma satura izvērtējamu, atbilstoši izvērtēšanas veidlapai, pētījuma ietvaros tika veikta plašāka kā darba uzdevumā paredzētā TIAN regulējuma satura un atbilstības juridiskās tehniskas prasībām pārbaude, sistematizējot konstatētās nepilnības:

2.1. attēls. Kopsavilkums par veikto TIAN izvērtējumu.

2.1. Atbilstība juridiskās tehnikas prasībām

Pienākums ievērot juridiskās tehnikas prasības izriet no MKN 108. Prasības pašvaldību saistošo noteikumu izstrādei ir noteiktas šo noteikumu 176.-187.punktā. Tāpat saistošo noteikumu izstrādē ir jāpiemēro arī šo noteikumu 3.3.apakšnodaļā un 3.8.apakšnodaļā minētās prasības, vārdus “Ministru kabinets” (attiecīgā locījumā) aizstājot ar vārdiem “pašvaldības dome” (attiecīgā locījumā).

Kā norādījusi Valsts kanceleja, normatīvā akta projekta izstrādē ir jāievēro noteikti principi un īpaša juridiskā tehnika, kas atšķir normatīvā akta sagatavošanu no jebkura cita

² Sk. Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 14 lp.

³ Pielikums ar TIAN lietotajiem terminiem pētījuma ietvaros tika izmantots, lai konstatētu dublējošas normas, kā arī savstarpēji salīdzinātu TIAN, atlasot tos, kas ir veidoti uz vienota parauga pamata. Tomēr šo pielikumu var izmantot gan teritorijas plānotāji, sagatavojot TIAN, gan arī VARAM, atlasot tos terminus, kurus būtu iespējams skaidrot augstāka spēka normatīvajos aktos.

dokumenta sagatavošanas. Normatīvā akta projekta izstrādē izmantotajai juridiskai tehnikai ir vairāki mērķi:

- atvieglot jaunā normatīvā akta uztveršanu un izprast tā tekstu;
- veidot visu valsts normatīvo regulējumu vienotā stilā;
- iekļauties pastāvošajā tiesību sistēmā, saglabājot tās loģisko struktūru;
- atspoguļot normatīvā akta mērķi;
- nodrošināt normatīvā akta kvalitāti;
- sekmēt izvairīšanos no normatīvo aktu grozīšanas;
- sakārtot tiesību sistēmu un vairoto cieņu pret kvalitatīvu tiesisko regulējumu⁴.

Uz nepieciešamību ievērot juridiskās tehnikas prasības ir norādījusi arī VARAM tās izdotajā metodiskajā materiālā “Ieteikumi teritorijas plānojumu un lokālpilnojumumu atbilstībai normatīvo aktu regulējumam”⁵, aplūkojot atsevišķus juridiskās tehnikas prasību aspektus saistībā ar TP.

Izvērtējot TIAN atbilstību juridiskās tehnikas prasībām, tika konstatēts ka visu TIAN nosaukums neatbilst saturam un juridiskās tehnikas prasībām⁶, nav norādīts TIAN izdošanas tiesiskais pamats⁷, TIAN noformējums neatbilst juridiskās tehnikas prasībām⁸, TIAN pielikumu noformējums neatbilst juridiskās tehnikas prasībām⁹, TIAN teksta iedalījums neatbilst juridiskās tehnikas prasībām¹⁰, kā arī tika konstatēta TIAN neatbilstība citām juridiskās tehnikas prasībām¹¹.

Savukārt vērtējot atbilstību kritērija “Noslēguma jautājumi nesatur pastāvīga rakstura tiesību normas” prasībām var secināt, ka četras pašvaldības TIAN ir ietvērušas apakšnodaļas ar nosaukumu “Noslēguma jautājumi”. Tās pašvaldības, kuras TIAN ir ietvērušas apakšnodaļu “Noslēguma jautājumi”, tajā nav ietvērušas pastāvīga rakstura tiesību normas, līdz ar to izpildot juridiskās tehnikas prasības.

2.2. Juridiskā tehnika: tipiskās nepilnības

Juridiskās tehnikas prasību ievērošana nav tikai formāla prasība, jo juridiskās tehnikas prasību neievērošana ne vien apgrūtina teksta uztveramību, bet arī nevajadzīgi palielina TIAN apjomu: vairumam TIAN ir vairāki simti punktu.

Vairums izvērtēto TIAN (atsevišķiem izņēmumiem) ir veidoti sliktā juridiskajā valodā, kas ne tikai neļauj izprast adresātam uzlikto pienākumu, bet arī nav izsecināms adresāts, nav pareizi norādīts process, kurā adresātam norma ir saistoša, kā arī atsevišķos gadījumos normu nav iespējams izprast (sīkāk sk. nodaļu par regulējuma saturu).

⁴ Sk. Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 17.lp

⁵ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (2024), Ieteikumi teritorijas plānojumu un lokālpilnojumumu atbilstībai normatīvo aktu regulējumam”, 2.,9.,11.-13.lpp

⁶ Neatbilstība MKN 108 177.punktam: pašvaldību saistošo noteikumu projekta nosaukumu veido no vārdiem, kas atklāj noteikumu saturu, un tajā iekļauj vārdus “saistošie noteikumi”.

⁷ neatbilstība MKN 108 180.punktam: aiz pašvaldību saistošo noteikumu projekta nosaukuma raksta norādi, uz kāda normatīvā akta pamata pašvaldību saistošo noteikumu projekts sagatavots.

⁸ neatbilstība MKN 108 3.3. apakšnodaļas “Noteikumu projekta teksta iedalījums” prasībām. Turklāt TIAN noformējums ir tuvāks rokasgrāmatas, nevis normatīvā akta noformējumam.

⁹ neatbilstība MKN 108 120.punkta prasībām, ka arī 118.punkta prasībām.

¹⁰ neatbilstība MKN 108 103.punktam, kas nosaka, ka Kā arī 103.punktam: noteikumu projektam var būt nodaļas un apakšnodaļas, ja tas uzlabo noteikumu projekta teksta uztveramību un skaidrību. Nodaļās (apakšnodaļās) apvieno noteikumu projekta punktus, kas attiecas uz vienu regulējamo jautājumu.

¹¹ neatbilstība, piemēram, MKN108 105.punkta prasībām, kas nosaka, ka noteikumu projekta sākuma punktus, ja nepieciešams, nosaka vispārīgos jautājumus.

Par būtisku nepilnību ir uzskatāma norādes neesamība par pilnvarojošajām normām uz kāda pamata ir izdoti TIAN. Norāde uz pilnvarojošo normu norāda uz likumā noteikto pašvaldības kompetenci paredzēt to, kāds būs uz likuma pamata izdotā normatīvā akta apjoms un saturs. Minētais ir nozīmīgi saistībā ar regulējuma tvērumu, kas ir ietverts TIAN (sk. arī nodaļu par regulējuma saturu), jo nav iespējams izsecināt to vai TIAN bez teritorijas plānošanas jautājumiem ietver arī jautājumus, kurus varētu regulēt ar citiem pašvaldības saistošajiem noteikumiem, piemēram, par teritoriju un būvju uzturēšanu, ciktāl tas saistīts ar sabiedrības drošību, sanitārās tīrības uzturēšanu un pilsētvides ainavas saglabāšanu (pilnvarojošā norma: Pašvaldību likuma 45.panta pirmās daļas 3.punkts).

Pašvaldībās pastāv atšķirīga prakse par TIAN izdošanu. Tikai daļa ir izdoti kā saistošie noteikumi, savukārt daļa ir apstiprināti ar saistošajiem noteikumiem vai veidoti kā saistošo noteikumu pielikums. Šāda prakse rada situāciju, ka TIAN, kas ir noformēti kā saistošo noteikumu pielikums, vēl arī ir savi pielikumi. Nevienā aplūkotajā gadījumā TIAN nav veidoti kā saistošie noteikumi, bet grafiskā daļa kā saistošo noteikumu pielikums¹².

Kopumā TIAN no juridiskās tehnikas viedokļa ne vien neiekļaujas kopējā Latvijas normatīvo aktu sistēmā, bet arī noformējuma ziņā būtiski atšķiras no pārējiem pašvaldību saistošajiem noteikumiem. Līdz ar to būtu nepieciešams celt pašvaldību teritorijas plānošanas speciālistu kapacitāti juridiskās tehnikas un normatīvo aktu sagatavošanas jautājumos.

Zemāk ir sniegti ieteikumi juridiskās tehnikas atbilstības nodrošināšanai.

1) Noteikumu nosaukums:

Šobrīd izmantotais nosaukums	Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi
Atbilstoši MKN 108	Teritorijas izmantošanas un apbūves <u>saistošie noteikumi</u>

2) Norāde uz kāda pamata saistošie noteikumi ir izdoti:

Izdoti saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma 25.panta pirmo daļu

3) TIAN teksta iedalījums:

redakcija no TIAN	ieteicams
1.1. NOTEIKUMU LIETOŠANA	Vispārīgie jautājumi
5.6. VIETĒJAS NOZĪMES LAUKSAIMNIECĪBAS TERITORIJA Nenosaka	Nodaļu neparedzēt
4.6.2.1. Pamatinformācija 367. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R2) ir funkcionālā zona, kas noteikta, lai nodrošinātu pilsētas ekonomiskajai konkurētspējai nozīmīgu rūpniecības uzņēmumu, kuri nerada būtisku ietekmi	Punktu apvienot ar citiem apakšnodaļas punktiem

¹² Veids kā šobrīd tiek veidoti apbūves noteikumi nav atbilstošs MKN 108 prasībām. Pētījuma autoru ieskatā grafiskajai daļai ir grafiski jānorāda TIAN ietvertā regulējuma attiecināmība uz konkrētām teritorijām. Līdz ar to gadījumā, ja TIAN un grafiskā daļa tiktu veidoti kā saistošie noteikumi un to pielikums, tie veidotu vienotu normatīvo aktu.

uz vidi, darbībai un attīstībai nepieciešamo teritorijas organizāciju, inženiertehnisko apgādi un transporta infrastruktūru.																								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Nr.</th> <th>Teritorijas izmantošanas veids</th> <th>Minimālā jaunizv. zemes gabala platība</th> <th>Maksimālais apbūves blīvums (%)</th> <th>Apbūves intensitāte (%)</th> <th>Apbūves augstums (m)</th> <th>Apbūves augstums (stāvu skaits)</th> <th>Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>376.</td> <td></td> <td>1200 m²</td> <td></td> <td>līdz 110</td> <td></td> <td>līdz 4²⁰</td> <td>10</td> </tr> </tbody> </table>		Nr.	Teritorijas izmantošanas veids	Minimālā jaunizv. zemes gabala platība	Maksimālais apbūves blīvums (%)	Apbūves intensitāte (%)	Apbūves augstums (m)	Apbūves augstums (stāvu skaits)	Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs (%)	376.		1200 m ²		līdz 110		līdz 4 ²⁰	10	376. Rūpnieciskās apbūves teritorijā ievēro šādus apbūves parametrus: 376.1. minimālā jaunizveidotā zemes gabala platība – 1200 m²; 376.2. apbūves intensitāte - līdz 110 %; 376.3. apbūves augstums (stāvu skaits) – 376.4. Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs – 10%.						
Nr.	Teritorijas izmantošanas veids	Minimālā jaunizv. zemes gabala platība	Maksimālais apbūves blīvums (%)	Apbūves intensitāte (%)	Apbūves augstums (m)	Apbūves augstums (stāvu skaits)	Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs (%)																	
376.		1200 m ²		līdz 110		līdz 4 ²⁰	10																	
2.2. VISĀ TERITORIJĀ AIZLIEGTĀ IZMANTOŠANA 27. Ierīkot objektus, kas atstāj būtisku ietekmi un var apgrūtināt vai apdraudēt sabiedrisko drošību un cilvēku veselību ar uguns briesmām, troksni, smaku, pārmērīgu dūmu daudzumu u.tml.		27. Pašvaldības administratīvajā teritorijā aizliegts būvēt ēkas un inženierbūves, kas atstāj būtisku negatīvu ietekmi un var apgrūtināt vai apdraudēt sabiedrisko drošību un cilvēku veselību (ugunsdrošība, troksnis, smakas, pārmērīgs dūmu daudzums u.tml.).																						
278. Noteikta ainaviski vērtīga teritorija – Vārtājas upes ieleja (TIN 5). Teritorijai nepieciešams veikt ainavu novērtējumu, kura rezultātus jāietver ainavu plānā - tematiskā plānojumā, kurā norādīti ieteikumi turpmākai rīcībai. Ainavu plānā jānorāda potenciālo konflikta situāciju vietas, kā arī teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus. Ainavu plānā jāietver arī rekomendācijas ainaviski vērtīgās teritorijas attīstībai. Ainaviski vērtīgā teritorijā aizliegtas darbības, kuru rezultātā notiek nevēlamas ainavas struktūras izmaiņas, piemēram, nozīmīgu skatu punktu un perspektīvu aizsegšana ar būvēm, apstādīšana ar kokiem vai būtiska reljefa pārveidošana. Ainaviski vērtīgā teritorijā detālplānojuma vai būvprojekta ietvaros jāveic ainavas izvērtējumu. Pirms apmežošanas vai mežizstrādes izstrādā ainavu dizaina plānu		278. Ainaviski vērtīgai teritorijai – Vārtājas upes ielejai (TIN5) sagatavo ainavu novērtējumu, kura rezultātus jāietver ainavu plānā - tematiskā plānojumā, kurā norāda: 278.1. ieteikumus turpmākai rīcībai; 278.2. potenciālo konflikta situāciju vietas; 278.3. teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus; 278.4. rekomendācijas ainaviski vērtīgās teritorijas attīstībai. 279. Vārtājas upes ielejā ir aizliegtas darbības, kuru rezultātā notiek nevēlamas ainavas struktūras izmaiņas, piemēram, nozīmīgu skatu punktu un perspektīvu aizsegšana ar būvēm, apstādīšana ar kokiem vai būtiska reljefa pārveidošana. 280. Vārtājas upes ielejā ainavas izvērtējumu veic detālplānojuma vai būvprojekta ietvaros.																						

	281. Vārtājas upes ielejai pirms teritorijas apmežošanas vai mežizstrādes izstrādā ainavu dizaina plānu. ¹³

2.3. Atbilstība augstāka juridiska spēka normatīvajiem aktiem: piemēri

Satversmes 105.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību. Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka Satversmes 105.panta pirmie trīs teikumi aptver personas tiesības uz īpašumu kā visas mantiska rakstura tiesības, kuras tā var netraucēti izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas.¹⁴ Tajā pašā laikā tiesības uz īpašumu nav absolūtas un Satversmes 105.panta pirmajos trīs teikumos noteiktās tiesības uz īpašumu var ierobežot, ja vien ierobežojumi ir noteikti ar likumu leģitīma mērķa labad un samērīgi ar šo mērķi.¹⁵ Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka termins “likums” nav interpretējams gramatiski un aptver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus vispārīstos (ārējos) normatīvos aktus, t.sk. pašvaldību saistošos noteikumus.¹⁶ Līdz ar to tiesības uz īpašumu var tikt ierobežotas arī ar TIAN, tomēr tad TIAN ir jānosaka konkrēti ierobežojumi, kuru samērīgums ir izvērtēts. Ievērojot minēto principu, pētījuma autoru ieskatā TIAN ieteicams ietvert “atļaujošas normas”¹⁷, piemēram:

2.1. VISĀ TERITORIJĀ ATĻAUTĀ IZMANTOŠANA
3. Visā novada teritorijā, ja tas nav pretrunā citu normatīvo aktu prasībām, papildus Vispārīgajos teritorijas plānošanas, izmantošanas un TIAN noteiktajam, atļauts izmantot zemi, ēkas un būves atbilstoši attiecīgajā funkcionālajā zonā atļautajai izmantošanai, kā arī jaunas ūdenskrātuves (dīķa) izveidošanai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
6. Priekšpagalmā un ārējā sānpagalmā atļauts veidot zālienu, dekoratīvos stādījumus, ierīkot iesegtus celiņus, laukumus, piebraucamos ceļus, apgaismes ķermeņus un citus labiekārtojuma elementus.
111.1. Novada teritorijā atļauta alternatīvās elektroenerģijas ražošana, izmantojot sekojošus enerģijas ražošanas veidus, ja minētā darbība ir atļauta saskaņā ar citiem normatīvajiem aktiem (...)
19. Jebkuru apbūves teritoriju, ievērojot Noteikumus un citos normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus, atļauts izmantot būvju un to daļu izvietojumam saskaņā ar attiecīgajā teritorijā atļautajām izmantošanām, kā arī:
19.1. automašīnu novietošanai;
19.2. teritorijas labiekārtošanai un labiekārtojuma elementu izvietojumam, apstādījumu ierīkošanai, tostarp, mežparku, ierīkošanai;
19.3. pagaidu ģimenes dārziņiem kā pagaidu izmantošanai;

¹³ Ieteikums ir veidots kā ilustratīvs piemērs kā pareizi būtu veidojams 278. punkts. Nav vērtēts pašvaldību pilnvarojums paredzēt šos jautājumus, kā arī iespējamās pretrunas pašā normā. Cita starpā pašvaldības saistošie noteikumi nevar paredzēt papildus kritērijus būvprojekta sastāvam.

¹⁴ Tamužs K., Bakmane B. Statkus S., Krastiņš U. Potaičuks A. Celma D. (2023), Satversmes tiesas judikatūra. Latvijas Republikas Satversmes 105.pants. 14.lp

¹⁵ turpat 46.lp

¹⁶ turpat 46.lp

¹⁷ Cita starpā “atļaujošas normas” ir ietvertas arī MKN 240, sk. piemēram 5.punktu. Arī funkcionālo zonu iedalījums (4.nodaļa) ir veidots nevis aizlieguma veidā, nosakot aizliegto izmantošanu.

19.4. inženiertehniskās apgādes tīklu un būvju – cauruļvadu, sakaru un elektropārvades līniju izvietošanai;   19.5. inženiertehniskās apgādes objektu izvietošanai, ja to paredz teritorijas plānojums, lokālpilnojums, detālpilnojums vai būvprojekts;   19.6. transporta būves – piebraucamā ceļa un/vai ielas izbūvei (C, D, E kategorijas grupu ielu, ceļu un piebrauktuvju izbūvei);   19.7. erozijas risku ierobežošanas, pretplūdu aizsardzības būvju un meliorācijas sistēmu izbūvei;   19.8. atkritumu konteineru (tvertņu) novietnes un sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkta izvietošanai;   19.9. automobiļu ar alternatīvo piedziņu uzlādes stacijas vai individuālā elektrotransporta uzlādes punkta ierīkošanai;   19.10. objekta individuālo alternatīvās enerģijas apgādes iekārtu – siltumsūkņu, saules bateriju un saules enerģijas kolektoru izmantošanai un uzstādīšanai, ja tas nav pretrunā ar attiecīgo nozari regulējošiem normatīvajiem aktiem un nerada negatīvu ietekmi uz kultūrvēsturiskajām vērtībām, vides kvalitāti un aizsargājamām dabas vērtībām. Vēja elektrostacijas atļauts izvietot saskaņā ar Noteikumu 3.2.2. apakšodaļas prasībām un atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem;   19.11. citu objektu izvietošanai vai ierīkošanai, kā arī tādu darbību veikšanai, kuru nepieciešamība pamatota ar būtiskiem sabiedrības drošības vai veselības aizsardzības vai vides aizsardzības apsvērumiem.
3.2.4. Alternatīvā elektroapgāde   51. Visā Babītes novada administratīvajā teritorijā, ja tas nav pretrunā ar citu normatīvo aktu prasībām un konkrēto teritoriju specifiku, ir atļauta objekta individuālo alternatīvās enerģijas apgādes iekārtu – siltumsūkņu, saules bateriju un saules enerģijas kolektoru – izmantošana un uzstādīšana;
25.8. Siltumsūkņu zemes kolektorus atļauts izvietot visās funkcionālajās zonās, ievērojot atbilstošo normatīvo aktu prasības.

TIAN tiek ietvertas virkne normu, kuras varētu būt nesamērīgas. Kā norādījusi Satversmes tiesa, lai noskaidrotu, vai personai Satversmes 105.pantā noteikto pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, nepieciešams pārbaudīt vai tiek nodrošināts saprātīgs līdzsvars starp attiecīgo ierobežojumu un sabiedrības interesēm. Turklāt vērtējot samērīgumu ir jāņem vērā, ka pašvaldībai ir pienācīgi jāizvērtē tādu alternatīvu līdzekļu esamību, kuri pamattiesības aizskartu pēc iespējas mazāk¹⁸. Pirmsšķietami nesamērīgu normu piemēri, kas varētu neatbilst samērīguma principam (turklāt paskaidrojuma rakstos nav sniegta argumentācija šādu normu paredzēšanai):

200. Īpašnieks ir tiesīgs atjaunot ugunsgrēka vai dabas stihijas rezultātā nopostītu vai <u>daļēji</u> nopostītu ēku vai inženierbūvi tajās pašās pamatdimensijās atbilstoši agrāk esošajam veidolam un tajā pašā novietnē, ievērojot TIAN prasības un saskaņojot būvniecību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, izņemot, ja   200.1. nopostītā būve atradās neatbilstošas izmantošanas zemes vienībā;   200.2. nopostītā būve atradās starp ielu sarkanajām līnijām   201. Ja nopostīta neatbilstoša būve, būvi atjauno tā, lai tā atbilstu Teritorijas plānojumam
14.2. Nevienā teritorijā <u>nedrīkst izmantot jebkādu ēku un inženierbūvi</u> vai zemes vienību, kā arī plānot vai ierīkot kādu ēku vai inženierbūvi, ja šai zemes vienībai nav

¹⁸ Tamužs K., Bakmane B. Statkus S., Krastiņš U. Potaičuks A. Celma D. (2023), Satversmes tiesas judikatūra. Latvijas Republikas Satversmes 105.pants. 82.lp

nodrošināta piebraukšana, tas ir, ja zemes vienība nerobežojas ar ceļu, ielu, piebraucamo ceļu, vai arī pieklūšanu tai nenodrošina Zemesgrāmatā reģistrēts servitūts. Zemes vienībai, kas robežojas ar valsts autoceļu, ir jānodrošina piebraukšana (pieklūšana) citam ceļam vai ir atļauts pieslēgums valsts autoceļam atbilstoši valsts autoceļa valdītāja izsniegtiem noteikumiem.
9. Visā novada administratīvajā teritorijā <u>aizliegts veikt</u> būvdarbus un cita veida <u>saimnieciskos darbus</u> , kas ir pretrunā teritorijas plānojuma, lokālpilnojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, detālpilnojuma teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumiem, kā arī citu normatīvo aktu prasībām.
14. Zemes vienību <u>drīkst izveidot</u> , apbūvēt vai <u>izmantot</u> tad, ja zemes vienībai ir nodrošināta pieklūšana.
109. Kuldīgas pilsētas vēsturiskās apbūves zonās HES un ar to saistītu hidrotehnisku būvju <u>atjaunošana</u> un jauna būvniecība, iekārtu (turbīnu) uzstādīšana ir aizliegta
78. Ludzas pilsētas un ciemu teritorijā aizliegta liellopu <u>turēšana</u> , izņemot ciema teritorijā zemes vienībā, kas lielāka par 3000 m ² .

Tāpat TIAN regulējumā ir ietvertas normas, kas ir pretrunā ar augstāka juridiskā spēkā tiesību aktiem. Pie šādām normām pieder arī tādas normas, kas jautājumu neregulē atšķirīgi no augstāka juridiskā spēkā tiesību aktiem. Piemēram:

Norma	Komentārs
20.2. Tajā zemes vienības daļā, ko veido redzamības brīvlauki, nedrīkst izvietot būves, tai skaitā žogus, paviljonus, kioskus, dažādus standus, reklāmas objektus, mazās arhitektūras formas, kā arī ierīkot stādījumus augstākus par 0,5 m. 20. Redzamības trīsstūra robežās nedrīkst atrasties ēkas, būves, pārvietojami objekti (kioski, furgoni, reklāmas stendi un citi elementi), koki un krūmi augstāki par 0,5 metriem	20.punkts atšķirīgi regulē jautājumu, kas jau ir noteikti ar MKN 240 135.punktu, kas nosaka, ka zemes vienības daļā, ko veido redzamības brīvlauki, aizliegts izvietot būves, tai skaitā žogus, paviljonus, kioskus, standus, reklāmas objektus, kā arī ierīkot stādījumus, kas ir augstāki par 0,8 m. Šī prasība neattiecas uz esošo vēsturisko centru apbūves teritoriju un pilsētībūvniecības pieminekļiem.
22. Maģistrālā iela - iela, kas nodrošina transporta sakarus starp pilsētas daļām un izeju uz ārpuspilsētas autoceļiem. Pilsētas nozīmes maģistrālā iela ietver teritoriju ielas sarkanajās līnijās un krustojumus ar sekundārajām maģistrālajām ielām, savienojošām ielām un vietējās nozīmes ielām	Terminam “maģistrālā iela” ir sniegta saturiski atšķirīga definīcija no MKN 240, kuru 86.2.punkts nosaka, ka maģistrālā iela (C kategorija) – nodrošina savienošanas un pieklūšanas funkciju. Šādu ielu izbūvē noteicošā ir savienošanas funkcijas kvalitātes prasību ievērošana;

Vairākos TP tika identificētas normas, kas jautājumus regulē atšķirīgi no Civillikuma, piemēram, skar kopīpašuma sadalīšanu. Piemēram:

Norma	Komentārs
15. <u>Nav pieļaujama zemes vienības sadalīšana:</u> 15.3. ja pret zemes vienības sadalīšanu iebilst kāds no līdzīpašniekiem. 23. Zemes vienību nedrīkst sadalīt: 23.1. ja būves reāli nav iespējams sadalīt atbilstoši būvnormatīvu un ugunsdrošības prasībām, un <u>kopīpašuma gadījumā</u>, ja sadalei nepiekrīt visi īpašnieki.	Civillikuma 1074.pants nosaka, ka nevienu kopīpašnieku nevar piespiest palikt kopīpašumā, ja vien tā nodibināšanas noteikumi nerunā tam pretim; turpretim katrs kopīpašnieks var katrā laikā prasīt dalīšanu. Savukārt Civillikuma 1075.pants nosaka, ka gadījumā, ja 1074.panta pirmajā daļā norādītās dalīšanas gadījumā kopīpašnieki nevar vienoties par tās veidu, tiesa, raugoties pēc dalāmā priekšmeta īpašībām un lietas apstākļiem: 1) piespriež katram no kopīpašniekiem reālas daļas, uzliekot, kad vajadzīgs, viena daļai zināmus servitūtus par labu otra daļai; 2) atdod visu lietu vai daļu vienam vai vairākiem kopīpašniekiem ar pienākumu atlīdzināt daļu naudā; 3) noteic lietu vai daļu pārdot; 4) izšķir jautājumu ar lozi, it īpaši tad, kad jāizšķir, kuram no kopīpašniekiem paturēt sev pašu lietu vai daļu un kurš no viņiem apmierināms ar naudu; 5) noteic sadalīt dzīvokļu īpašumos nekustamo īpašumu, kurā ietilpst ēka ar dzīvojamām telpām.

Vienā gadījumā tika konstatēts, ka pašvaldība nav ņēmusi vērā to, ka grozījumus saistošajos noteikumos izdara tikai ar saistošajiem noteikumiem un paredzējusi, ka TIAN iekļauto pielikumu aktualizēšana un papildināšana nav uzskatāma par šo noteikumu grozījumiem. Tādējādi šāda norma ir pretrunā arī ar MKN 108 3.¹ punktu, kas nosaka, ka normatīvā akta grozījumus sagatavo, ja normatīvo aktu nepieciešams grozīt pēc būtības. Redakcionālus precizējumus sagatavo vienlaikus ar normatīvā akta grozījumiem pēc būtības.

2.4. Regulējums neatbilst pilnvarojumam vai izdevēja kompetencei: piemēri

Aplūkojot normas, kuru izdošana nav piekritīga pašvaldībai vai neatbilst pilnvarojumam, kā pirmās var minēt normas, kuras tiek regulētas ar Būvniecības likumu un uz tā pamata izdotajiem normatīvajiem aktiem. Piemēram:

Norma	Komentārs
38.4. Aizliegta surogātmateriālu (piemēram, metāllūžņu vai plastmasas atgriezumam) izmantošana žogu būvniecībā.	Būvniecību regulējošie normatīvie akti jau paredz, ka būvniecībā var izmantot tikai būvizstrādājumus.

123. Nav atļauta patvaļīga jaunu skatlogu un durvju ierīkošana esošajās ēkās.	Būvniecību regulējošie normatīvie akti jau paredz patvaļīgas būvniecības aizliegumu.
112. Pēc siltumsūkņa siltumu akumulējošā tīkla izbūves, būvniecības ierosinātais nodrošina iebūvēto zemes kontūru uzmērīšanu digitālā veidā, augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzē reģistrētu izpilduzmērījumu iesniedz Būvvaldē.	Būvniecību regulējošie normatīvie akti nosaka dokumentu kopumu, kas ir pievienojams Būvniecības informācijas sistēmai. Pašvaldība nevar izvirzīt papildus noteikumus, kas iesniedzami būvvaldē ārpus Būvniecības informācijas sistēmas
52. Saules bateriju bloku (paneļu) izvietošana būves fasādē, kas vērsta pret publisko ārtelpu, jāaskaņo ar pašvaldību.	Būvniecību regulējošie normatīvie akti nenosaka, ka saules paneļu (iekārtu) uzstādīšanai uz zemes vai ēkas ir nepieciešama būvniecības ieceres dokumentācija vai būvvaldes atļauja. Būvvaldes atļauja var būt nepieciešama, piemēram, gadījumos, ja nepieciešams papildus pastiprināt ēkas nesošās konstrukcijas vai attiecīgo paneļu darbības nodrošināšanai nepieciešamo ārējo inženiertīklu izbūvei.
30. Daudzdzīvokļu māju pagalmus uztur kārtībā un aprīko ar bērnu rotaļu laukumiem un rotaļu ierīcēm, soliņiem, atkritumu urnām, autostāvvietām un teritorijas labiekārtojuma elementiem, saskaņojot to ar Kārsavas novada būvvaldi. Daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku teritorijās atkritumu tvertnes izvieto īpaši šim nolūkam iekārtotās vietās. 33. Labiekārtojumu elementu izvietošanai pilsētas un ciemu teritorijā (izņemot iežogotas privātas teritorijas) ir nepieciešams saņemt saskaņojumu no Kārsavas novada būvvaldes.	Būvniecību regulējošie normatīvie akti nenosaka, ka minētie elementi ir jāaskaņo ar būvvaldi.
71. Jauniem jumtiem un seguma nomaiņai nav atļauts izmantot azbestu saturošus jumta materiālus.	Nekaitīguma prasības būvizstrādājumiem jau ir paredzētas Būvniecību regulējošos normatīvajos aktos.
90. Īpašniekiem, kuru būves ir kļuvušas nelietošanas (sagruvušas, cietušas ugunsgrēkā vai dabas stihijā, utt.), tās jānojauc vai jāsaved kārtībā.	Gadījumus, kad ir aizliegta būves ekspluatācija, nosaka Būvniecību regulējošie normatīvie akti

141. Pilsētā ceļu servitūtu dibināšana atļauta tikai gadījumos, kad vēsturiski izveidojies zemes gabals, kurš nerobežojas ar ielu, vai pieklūšanai pagalmiem, kurus no ielas norobežo esoša apbūve, vai kā vieta piebraucamā ceļa izbūvei pēc zemes gabalu īpašnieku savstarpējas vienošanās. Jaunu ceļa servitūtu nodibināšana lauku teritorijās un ciemos pieļaujama gadījumos, kad citādāk nav iespējams nodrošināt pieklūšanu zemes gabalam.	Ar TIAN nevar sašaurināt Civillikumā noteikto regulējumu t.i. gadījumus, kad var tikt noteikti servitūti. Vienlaikus ir arī jāņem vērā, ka pašvaldībai nemaz nav kontroles mehānisma kā ietekmēt servitūtu noteikšanu, jo Civillikuma 1231.pants nosaka, ka servitūtus nodibina: 1) ar likumu; 2) ar tiesas spriedumu; 3) ar līgumu vai testamentu. No minētā izriet, ka servitūtu nodibināšanā pašvaldība nav iesaistīta.
9. Ceļa servitūta teritoriju izdala kā atsevišķu zemes vienību, ja, veidojot jaunu zemes vienību, plānotā servitūta teritorija nodrošinās pieklūšanu vairāk nekā divām zemes vienībām, ieskaitot kalpojošo zemes vienību	Civillikuma 1141.pants nosaka, ka katra reālservitūta pastāvēšanai vajadzīgi divi nekustami īpašumi, no kuriem viens apgrūtināts otram par labu; pirmais ir saistītais jeb kalpojošais, otrais tiesīgais jeb valdošais. Līdz ar to Civillikums neparedz jaunas zemes vienības izveidi kā priekšnoteikumu ceļa servitūta izveidošanai.

Vienā gadījumā tika konstatēts, ka pašvaldība ir ietvērusi regulējumu, ko nosaka Teritorijas attīstības plānošanas likums.

3.10.2. Detālpilnoājuma sastāvdaļas: 373. (...) 375. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (detalizē pašvaldības teritorijas plānotās [atļautās] izmantošanas prasības un izmantošanas aprobežojumus, nosakot tos katrai esošai un plānotajai zemes vienībai); 376. Pārskats par detālpilnoājuma izstrādi (pašvaldības lēmumi par detālpilnoājuma izstrādes uzsākšanu, zemes robežu plānu un īpašuma tiesības apliecinošu dokumentu kopijas, sabiedriskās apspriešanas materiāli, institūciju sniegtā informācija, nosacījumi, atzinumi, ziņojums par institūciju nosacījumu ievērošanu, ziņojums par pašvaldības teritorijas plānoājuma prasībām, utt.); 3.10.3. Detālpilnoājuma stāšanās spēkā 377. Detālpilnoājumu apstiprina pašvaldība, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. 378. Paziņojumu par detālpilnoājuma apstiprināšanu publicē sistēmā, oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", pašvaldības tīmekļa vietnē un izziņo citos sabiedrībai pieejamos veidos.

Tāpat tika konstatēti divi gadījumi, kad pašvaldība ir pārkāpusi pilnvarojumu, nosakot nevis konkrētus aizliegumus, ievērojot speciālajā likumā doto pilnvarojumu, bet gan noteikusi jebkuras saimnieciskās darbības aizliegumu, normā paredzētajos gadījumos. Neskatoties uz to, ka saimnieciskās darbības saskaņošana nav teritorijas plānošanas jautājums, TIAN tiek ietvertas normas, kas paredz pašvaldības tiesības saimniecisko darbību aizliegt:

295. Telpas saimnieciskās darbības veikšanai atļautas tikai ar nosacījumu, ka netiek pasliktināti kaimiņu dzīves apstākļi ar trokšņa, smaku vai cita veida piesārņojumu. Pašvaldība katrā atsevišķā gadījumā izvērtē potenciālo saimniecisko darbības ietekmi un izvirza nosacījumus tās atļaušanai vai aizliegšanai.

210. Saimnieciskās darbības veikšana atļauta tikai ar nosacījumu, ja netiek pasliktināti kaimiņu dzīves apstākļi ar trokšņa, smaku vai cita veida piesārņojumu. Pašvaldība katrā atsevišķā gadījumā izvērtē potenciālo saimniecisko darbības ietekmi un izvirza nosacījumus tās atļaušanai vai aizliegšanai, tsk. nepieciešamību saimnieciskās darbības veikšanai saņemt saskaņojumu no blakus zemju īpašniekiem.

Neskatoties uz to, ka VARAM, atsaucoties uz Satversmes tiesas praksi¹⁹, ir vairākkārt norādījusi²⁰, ka plānojot vēja elektrostacijas un vēja parku izvietojumu teritorijas plānojumos, pašvaldībai nav dots deleģējums noteikt inženiertehniska rakstura prasības (jauda, augstums, attālums līdz objektiem u.c.), pašvaldība TIAN ir ietvērusi šādu regulējumu. Bez tam VARAM ir norādījusi, ka vēja elektrostacijas jaudai teritorijas attīstības plānošanas stadijā nozīme ir tikai tiktāl, cik attāluma no plānotās VES vai vēja parka robežas noteikšanai līdz dzīvojamām un publiskām ēkām (500 vai 800 m). Tomēr tika konstatēti atsevišķi TIAN, kurā tas nav ņemts vērā. Piemēram:

52.1. vēja elektrostacijas maksimālais augstums nepārsniedz 15 m
52.2. ģeneratora atrašanās zemes vienībā jāplāno tā, lai ģeneratora masta pamats neatrastos tuvāk no blakus esošās zemes vienības kā attālums, kas ir vienāds ar 2 masta augstumiem, izņemot gadījumus, ja ar zemes vienības īpašnieku, kuru īpašumu skar noteiktais attālums, noslēgta notariāli apstiprināta vienošanās par šī attāluma samazināšanu

Atsevišķā gadījumā tika konstatēts, ka pašvaldība ir regulējusi jautājumus, kurus regulē Ceļu satiksmes likums un uz tā pamata izdotie noteikumi:

110. Atklāta lauksaimniecības tehnikas un transportlīdzekļu ar pilnu masu virs 3,5 t novietošana ilgstošai stāvēšanai nav atļauta Savrupmāju dzīvojamās apbūves teritorijās (DzS, DzS1, DzS2, DzS3), Jauktas centra apbūves teritorijās (JC, JC1, JC2), Publiskās apbūves teritorijās (P, P1, P2), Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās (DzM) un Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās (DzD, DzD1, DzD2).

Kā atsevišķu normu grupu var izdalīt tās TIAN normas, kur pašvaldība regulē pieslēgšanos centralizētajiem ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes inženiertīkliem. Šādu pienākumu nevar uzlikt jau uzbūvētajiem objektiem, piemēram:

55. Apbūves teritorijās, kur iespējama pieslēgšanās jau esošajiem centralizētajiem inženiertīkliem un objektiem, tā ir jāizmanto. Šī prasība attiecas uz būvējamās zemes vienībās, kas robežojas ar ielu vai piebraucamo ceļu, kurās gar zemes vienības robežu ir izbūvēti centralizētie kanalizācijas tīkli.

Virkne pašvaldību TIAN ir paredzējušas pienākumu pieslēgt no jauna būvējamās ēkas centralizētajai siltumapgādes sistēmai. Šobrīd Enerģētikas likuma 50.pants paredz ēku un būvju īpašniekiem tiesības izvēlēties izdevīgāko siltumapgādes veidu. Savukārt šā likuma 51.panta otrā daļa nosaka, ka Pašvaldības savas administratīvās teritorijas plānojuma ietvaros, ņemot vērā vides un kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumus, kā arī vietējo energoresursu izmantošanas un koģenerācijas iespējas un izvērtējot siltumapgādes drošumu un ilgtermiņa robežizmaksas, var noteikt siltumapgādes attīstību un izdodot saistošos noteikumus.

¹⁹ Sk. Satversmes tiesas 2011.gada 24.februāra sprieduma lietā Nr.2010-48-03 6.11.punktu, Satversmes tiesas 2011.gada 3.maija sprieduma lietā Nr.2010-54-03 16.2.4.apakšpunktu

²⁰ Sk. piemēram VARAM 2023.gada 10.janvāra vēstuli Nr. 15-2/149

Diemžēl to vai pašvaldības ir izmantojušas šo pilnvarojošo normu, nevar izsecināt, jo TIAN netiek ietverta norādes normām uz kuru pamata ir sagatavoti TIAN.

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka šobrīd ir pieņemti grozījumi Enerģētikas likumā²¹, kas ir stājušies spēkā 2024.gada 15.jūlijā. Ar šiem grozījumiem likuma 50. pants ir izteikts šādā redakcijā: “Ēku un būvju īpašniekiem ir tiesības izvēlēties izdevīgāko siltumapgādes veidu, ciktāl tas netiek ierobežots ar šā likuma 51. un 52. panta nosacījumiem vai normatīvajiem aktiem gaisa aizsardzības jomā”. Savukārt grozītajā 51.pantā ir ietverts nosacījums, ka: “pašvaldība ir tiesīga saistošajos noteikumos noteikt siltumapgādes veidus savā administratīvajā teritorijā vai tās daļā. Pašvaldība var noteikt pienākumu pieslēgties efektīvai centralizētai siltumapgādes sistēmai, kur tas ir ekonomiski un tehniski pamatoti, šo prasību attiecinot uz jaunām triju vai vairāku dzīvokļu dzīvojamām ēkām un nedzīvojamām ēkām, kā arī uz šo ēku un būvju renovācijas procesu, ja tiek renovēta arī ēku vai būvju siltumapgādes sistēma”. Līdz ar to var secināt, ka pirms tam spēkā esošais pilnvarojums tika būtiski grozīts. Tas arī nozīmē, ka pašvaldībām TIAN normas būtu jāpārskata.

Vienā gadījumā TIAN ir ietverts arī regulējums, kura pilnvarojums bija ietverts spēku zaudējušajā likumā “Par pašvaldībām” un paredzēja pašvaldības tiesības izdot saistošos noteikumus par dzīvojamo māju (dzīvokļu) pārveidošanu par nedzīvojamām mājām (nedzīvojamām telpām) atbilstoši pašvaldības teritoriālās attīstības plānam.

TIAN ir ietvertas arī normas, kas neatbilst izdevēja kompetencei vai dotajam pilnvarojumam, jo tās regulē privāttiesiskas attiecības. Privāttiesiskās attiecību regulēšana ir ārpus pašvaldību kompetences, kas ir noteikta Pašvaldību likumā. Piemēram: + CL servitūti

Norma	Komentārs
67. Artēzisko urbumu izveidošanas gadījumos jāreģistrē Zemesgrāmatā ūdens ņemšanas vietai noteiktā aizsargjosla līdz ēku un būvju nodošanai ekspluatācijā.	Aizsargjoslu likuma 60.panta pirmā daļa nosaka, ka īpašuma tiesību aprobežojumi, ja aizsargjosla atrodas uz īpašumā esoša zemes gabala, ierakstāmi zemesgrāmatā likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt Zemesgrāmatu likuma 5.pants nosaka, ka lietu tiesības, kas pastāv uz likuma pamata (Civillik. 1477. p.), var arī nostiprināt zemesgrāmatās pēc to personu vēlēšanās, kam šīs tiesības pieder. Tātad saistībā ar aizsargjoslām noteiktie īpašuma tiesību aprobežojumi ir nostiprināmi zemesgrāmatās pēc to personu vēlēšanās, kam šīs tiesības pieder. Savukārt pašvaldība nav tiesīga noteikt papildus gadījumus, kad ar aizsargjoslām saistītie īpašuma tiesību aprobežojumi ir nostiprināmi zemesgrāmatās.
99. Par inženiertīklu uzturēšanu ir atbildīgs šo tīklu īpašnieks vai nomnieks saskaņā ar noslēgto līgumu. Ja avāriju	Jau Civillikuma 863.pants nosaka, ka tam, kurš bauda vai vēlas baudīt kādas lietas labumus, tam arī jānes ar šo lietu

²¹ likumprojekta Saeimas reģistrācijas numurs 502/lp14. Likumprojekts pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/0/A47E6F6315B25E1AC2258AAF0038E2BE?OpenDocument>

gadījumā radušās sekas, kas skar trešās personas un to īpašumus, inženiertīklu turētāja pienākums ir novērst visas sekas un kompensēt zaudējumus. 138. Ja ar privātā tīkla īpašnieku noslēgts līgums “Par elektronisko sakaru tīkla robežu”, tad iekšējie telpu un teritoriju elektronisko sakaru tīklu izbūves darbi jāveic ēkas vai teritorijas īpašniekam vai valdītājam saskaņā ar šo noslēgto robežlīgumu; 251. Par apstādījumu platībām, kuras nav nodotas apsaimniekošanā, noslēdzot atbilstošus līgumus par apstādījumu kopšanu, uzraudzību un apsaimniekošanu, savās platībās atbildīgi ir: 251.1. Namu pārvaldnieks vai namu īpašnieks – par pagalmu, iekškvartālu teritorijām; 251.2. Uzņēmuma, iestādes un organizācijas vadītājs – par apstādījumiem slēgtajās teritorijās un platībās ārpus tām, par apstādījumiem gar ielu un piestiprinātiem pievedceļiem; 251.3. Zemes īpašnieks vai lietotājs – par apstādījumiem viņu zemes īpašumā, vai lietojumā;	saistītie pienākumi, kā arī trešās personas šai lietai vai tās dēļ taisītie izdevumi. Līdz ar to īpaši nav nepieciešams vēlreiz uzsvērt, ka par inženiertīklu uzturēšanu ir atbildīgs to īpašnieks.
130. Ietekmes mazināšanai uz apkārtējām teritorijām noteikti minimālie attālumi no derīgo izrakteņu ieguves vietām līdz dzīvojamai un publiskai apbūvei, dabas teritorijām un objektiem. Derīgo izrakteņu ieguves vietas nav atļautas: 130.2. tuvāk par 200 m no lauku teritorijā esošas dzīvojamās vai publiskās apbūves ēkas, izņemot gadījumu, ja saņemts nekustamā īpašuma, kas atrodas noteiktajā attālumā, īpašnieka vai tiesiskā valdītāja rakstisks saskaņojums. Saskaņojumu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā reģistrē zemesgrāmatā	Zemesgrāmatu likuma 4.pants nosaka, Zemesgrāmatās nostiprina (koroborē) tiesības uz nekustamiem īpašumiem, saprotot ar tiesībām arī tiesību nodrošinājumus un aprobežojumus, ja no likuma satura un tiešā jēguma neizriet pretējais. Zemesgrāmatu tiesību normatīvais regulējums ir balstīts uz tiesību institūtu noslēgtības (<i>numerus clausus</i>) principu, līdz ar to zemesgrāmatā nevar nostiprināt jebkuru saskaņojumu, savukārt pašvaldība saistošajos noteikumos nevar paredzēt, ka šāds saskaņojums ir nepieciešams.

2.5. Regulējums neatbilst mērķim: piemēri

Šajā nodaļā tiks aplūkoti normu piemēri, kuras nebūtu iekļaujamas TIAN, vai arī kuru iekļaušana tajos ir diskutabla. Tas, pirmkārt, ir saistīts ar kritēriju trūkumu, lai pašvaldības varētu izprast jēdziena “teritorijas izmantošana” tvērumu. Kā izriet no aplūkotajiem TIAN pašvaldību izpratne par to, kas būtu regulējams “teritorijas

izmantošanas” ietvaros ir ļoti atšķirīga. Tikai atsevišķas pašvaldības regulē tādus jautājumus kā koku stādīšana, prasības dzīvžogiem, apmežošana, vai arī priekšmetu uzglabāšanu ārpus telpām. Tāpat atsevišķas pašvaldības regulē dažādus jautājumus, kas ir saistītas ar noteiktas komercdarbības ierobežošanu, vai arī prasību to saskaņot.

Otrkārt, tas ir saistīts ar to, ka nav viennozīmīgi skaidrs vai Pašvaldību likuma 45.panta pirmajā daļā paredzētās domes tiesības izdot saistošos noteikumus un paredzēt administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, nosakot administratīvos pārkāpumus un par tiem piemērojamos administratīvos sodus, ir sasaistāmas ar teritorijas izmantošanu, piemēram, par teritoriju un būvju uzturēšanu, ciktāl tas saistīts ar sabiedrības drošību, sanitārās tīrības uzturēšanu un pilsētvides ainavas saglabāšanu. Piemēram:

10. Novietot, savākt vai glabāt pamestus vai kā citādi iegūtus nelietojamus vai daļēji lietojamus transportlīdzekļus, ja vien šim nolūkam izmantotā teritorija nav noteiktā kārtībā projektēta un ierīkota autokapsēta vai nolietoto transportlīdzekļu apstrādes uzņēmuma savākšanas vieta vai noliktava;

11. Vākt, uzkrāt vai glabāt atkritumus, (t.sk. metāllūžņus, būvgružus, lupatas u.tml.) vai piesārņot grunti (izņemot piesārņotas grunts novietošanu īpaši paredzētā vietā attīrīšanai vai poligonā), izņemot šim nolūkam speciāli paredzētās novietnēs saskaņā ar atkritumu apsaimniekošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem;

9.3. vākt, uzkrāt un glabāt kaudzē vai laukumos sadzīves atkritumus, metāllūžņus, būvgružus un nelietojamus transporta līdzekļus, ja vien šim nolūkam izmantotā teritorija vai būves nav projektētas to savākšanai un uzglabāšanai. Šī prasība neattiecas uz atkritumu īslaicīgu savākšanu speciālās noteikta parauga pārvietojamās atkritumu tvertnēs.

Normu grupa, kas ir ietverta TIAN, jo ir saistīta ar apkārtējo ainavu, kā arī būtiski var ietekmēt insolācijas prasības, ir saistīta ar koku stādīšanu un dzīvžogiem. Tomēr atšķirībā no būvju būvniecības koku stādīšana netiek reglamentēta ar Būvniecību regulējošiem normatīvajiem aktiem. Saistībā ar šīm normām būtiski ir ņemt vērā divus aspektus. Pirmkārt Pašvaldību likuma 45.panta pirmās daļas 3.punkts reglamentē tikai pilsētvides ainavas saglabāšanu. Līdz ar to no šīs normas gramatiskā tvēruma neizriet, ka ir sargājama jebkura ainava. Otrkārt ir problemātiska adresātam uzlikto pienākumu izpildes kontrole, piemēram rīcība situācijā, kad koks ir iestādīts (dabīgi ieaudzis) pārāk tuvu kaimiņu zemesgabalam. Tāpat jautājumi par kaimiņu prasījumu tiesībām saistībā ar zemes gabalam tuvu augošajiem kokiem ir risināmi Civiltiesiskajā kārtībā²². Normu piemēri:

91. Veidojot jaunus koku stādījumus pie zemes vienības robežas, tie jāstāda ne tuvāk kā 1/2 pieauguša koka vainaga attālumā no zemes vienības robežas, lai pieauguša koka zari neiesniegtos blakus esošā nekustamā īpašumā, jāievēro sekojoši attālumi:

91.1. lielajiem lapu kokiem (ozols, liepa, kļava, bērzs, osis, vīksna) un skujkokiem (egle un priede) – 5 m;

91.2. tūjām, ja pieauguša koka augstums nepārsniedz 2 m – 2 m;

91.3. ābelēm – 3 m;

91.4. plūmēm un ķiršiem – 2 m;

91.5. krūmiem – 1 m.

92. Stādot kokus un krūmus ēku un būvju tuvumā, jāievēro nosacījums, ka pieaugušā vecumā tie nedrīkst traucēt dzīvojamo un publisko telpu insolāciju un izgaismošanu, kā arī ēku un inženierbūvju apsaimniekošanu un drošu ekspluatāciju.

²² Sk. piemēram, Civiltiesiskuma 975., 1098. vai 1099.pantu.

37. Apstādījumi: 37.1. Stādot kokus un krūmus ēku un inženierbūvju tuvumā, ievēro nosacījumu, ka pieaugušā vecumā tie nedrīkst traucēt dzīvojamo un publisko telpu insolāciju un izgaismošanu kā arī ēku un inženierbūvju apsaimniekošanu un drošu ekspluatāciju.   37.2. Aizliegts izmantot invazīvās sugas.   38.2. Žoga un dzīvžoga augstums nedrīkst pārsniegt 1,6 m, izņemot lauksaimniecības un medību dzīvnieku novietņu apbūves teritorijās, kur pieļaujama augstāku žogu būvniecība.
84.9. zemes vienību atļauts nožogot ar dzīvžogu - krūmu joslu 1 m platā zonā gar zemes vienības robežu;   84.10. pirms dzīvžoga ierīkošanas pa zemes vienības robežu vai tuvāk nekā viens metrs no zemes vienības robežas saņem attiecīgās blakus esošās zemes vienības īpašnieka vai tiesiskā valdītāja rakstveida saskaņojumu, norādot dzīvžoga maksimālo augstumu   3.4.2. Apstādījumi   101. Par apstādījumu stāvokli un vizuālo izskatu atbildīgs zemes vienības vai ēkas īpašnieks vai tiesiskais valdītājs.   102. Veicot būvniecību zemes vienībā, izņemot transporta lineārās infrastruktūras būvniecību ielas teritorijā, maksimāli saglabā esošos kokus.   103. Koku stādījumus pie ēkas izvietoj tā, lai netiktu traucēta gājēju un transporta kustība vai arī bojātas ēku konstrukcijas.   104. Minimālais jauna koka vai krūma stādīšanas attālums līdz blakus esošās zemes vienības robežai – ne mazāk kā puse no pieauguša koka vainaga diametra.
100. Apstādījumi   100.1. Stādot kokus un krūmus ēku un būvju tuvumā, ievēro nosacījumu, ka pieaugušā vecumā tie nedrīkst traucēt dzīvojamo un sabiedrisko telpu insolāciju un izgaismošanu, kā arī ēku un būvju apsaimniekošanu un drošu ekspluatāciju.   100.8. Dzīvžogi   100.8.1. Dzīvžoga augstums ielas un ceļa pusē nedrīkst pārsniegt 1,6 metrus.   100.8.2. Ja blakus zemes vienību norobežo dzīvžogs, par šo stādījumu uzturēšanu atbild abi zemes vienību īpašnieki. Dzīvžoga augstums nedrīkst pārsniegt 2 metrus, ja vien kaimiņi nav vienojušies citādi.
190. Ja novada teritorijā ārpus meža zemēm tiek izcirsti koki, Būvvaldei ir tiesības pieprasīt tos kompensēt ar jauniem stādījumiem

Saistībā ar koku stādīšanu atsevišķas pašvaldības ir risinājušas jautājumu par zemju apmežošanu. Tomēr atšķirībā no iepriekšējiem piemēriem, šajā gadījumā šīs normas nav saistītas ar ainavas saglabāšanu, bet gan varētu būt pašvaldību interpretācija jēdziena “teritorijas izmantošana” piepildīšanai ar saturu. Piemēram:

175. Lauksaimniecības zemes apmežošana ir aizliegta, ja izpildās vismaz viens no uzskaitītajiem kritērijiem   176.1. (...).   176. Lauksaimniecības zemju apmežošana ir atļauta: 176.1. (...)   177. Meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes apmežošana (tajā skaitā, zemes vienības robežu un situācijas plāna maiņa no meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes uz mežu) ir atļauta, ja ir ievērotas Meliorācijas likumā noteiktās prasības.   178. Minimālie attālumi no ierīkojamās jaunaudzēs:

178.1. līdz zemes vienības robežai, ja kaimiņu zemes gabals ir lauksaimniecības zeme - 10m,   178.2. līdz dzīvojamai mājai kaimiņu zemes gabalā -50m.
121. Meža vai plantāciju meža ieaudzēšana lauksaimniecībā izmantojamās zemēs ir aizliegta, ja izpildās vismaz viens no kritērijiem: 121.1. (...)   122. Pašvaldība katru pieteikumu plānotajai meža vai plantāciju meža ieaudzēšanai lauksaimniecības zemēs izvērtē atsevišķi, atbilstoši TIAN noteiktajiem kritērijiem.   123. Veicot meža vai plantāciju meža ieaudzēšanu, ievēro buferjoslu – ne mazāk kā 3 m no blakus esošās lauksaimniecībā izmantojamās zemes vienības robežas. Buferjoslā nav atļauts veikt meža vai plantāciju meža ieaudzēšanu.   124. Meža vai plantāciju meža ieaudzēšana nav atļauta tuvāk nekā 200 m no pilsētas vai ciema robežas un tuvāk nekā 50 m no dzīvojamās mājas lauku teritorijā, izņemot, ja saņemts attiecīgās ēkas īpašnieka rakstveida saskaņojums.

Tāpat pie normām, kas ir saistīta ar pašvaldību interpretāciju jēdziena “teritorijas izmantošana” piepildīšanai ar saturu var pieskaitīt normas par priekšmetu ārpustelpu uzglabāšanu:

187. Atklāta āra (ārpustelpu) uzglabāšana nav atļauta: 187.1. būvlaides un priekšdārziņa teritorijā;   187.2. tuvāk par 3 m no zemes vienības robežas;   187.3. priekšpagalmā un ārējā sānpagalmā;   187.4. autostāvvietā.

Tāpat ar teritorijas izmantošanu var tik saistītas arī normas, kas regulē komposta kaudžu, sauso tualesu, vircas bedru izvietojumu. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka šis regulējums TIAN var būt ietverts arī Civillikuma 1088.panta²³ dublēšanas un saturiskas pārveidošanas rezultātā. Normu piemēri:

188. Komposta vietas atļauts ierīkot: 188.1. ārpus būvlaides un priekšdārziņa teritorijas;   188.2. ne tuvāk kā 1,5 m attālumā no blakus esošās zemes vienības robežas;   188.3. ne tuvāk kā 6 m līdz dzīvojamās mājas logiem, izņemot ja saņemts attiecīgās dzīvojamās mājas īpašnieka rakstisks saskaņojums normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
35.7. Mēsļu krātuves, vircas bedres un komposta kaudzes izvietojuma iekšpagalmā, iespēju robežās mazinot to redzamību no galvenajiem ceļiem un ielām   103. Minimālie attālumi no mēsļu krātuvēm, komposta kaudzēm, apkures katliem, sausajām tualetēm, t.i. objektiem, kas var būt pastāvīgu smaku avoti, līdz kaimiņu zemes vienības robežai jānosaka saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Tāpat pie normām, kas ir saistītas ar pašvaldību interpretāciju jēdziena “teritorijas izmantošana” piepildīšanai ar saturu var pieskaitīt normas, kas ir saistītas ar saistītas ar teritoriju un būvju uzturēšanu:

35.2. Pagalmi ir jāuztur kārtībā, tīri un sausi, nodrošinot lietus ūdeņu novadīšanu no teritorijas, tā lai netiktu applūdinātas blakus esošās zemes vienības

²³ Civillikuma 1088.pants nosaka, ka ateju un samazgu bedres un mēsļu krātuves nedrīkst ierīkot pie kopīgiem žogiem, mūriem un robežas, bet tām jāatrodas vismaz pusotra metra no kaimiņa robežas.

696. Aizliegts pielaut nekontrolētu latvāņu izplatību, nodrošinot latvāņu pļaušanu vismaz 2 reizes vienas vasaras sezonā un veicot pļaušanas darbus pirms auga ziedēšanas perioda, t.i., periodā līdz 23.jūnijam un periodā līdz 31.augustam.
52.3. Katras būves ielas pusē, ir jābūt ierīkotai lietus ūdens renei un notekcaurulei, vai citai lietus ūdens novadīšanas sistēmai. Notekcaurules un to gali jāierīko tā, lai netraucētu kustību pa ietvi, ūdens notekcaurules jāizbeidz ne augstāk par 15 cm virs ietves.
52.4. Virs skatlogiem – vitrīnām atļauts ierīkot markīzes, kas neprojecējas brauktuvei tuvāk kā 0,5 m un kuru apakšējā mala ir vismaz 2,2 m virs ietves.
52.5. Zemes vienības īpašnieka pienākums ir pie būves galvenās fasādes piestiprināt karoga turētāju vai uzstādīt brīvi stāvošu, balti krāsotu karoga mastu valsts karoga uzvilkšanai
95. Ja grausts rada draudus iedzīvotājiem vai degradē ainavu, tā teritorija ir jānožogo un ēka vai inženierbūve jānosedz ar necaurredzamu, estētiski noformētu aizsegu. Aizsega noformējums un konstruktīvais risinājums jāsaskaņo Pašvaldības būvvaldē.
96. Nojaukto ēku vai inženierbūvju vietas un to apkārtni jānotīra un jānolīdzina.
33. Ielas sarkanajās līnijās vai ceļa zemes nodalījuma joslā ir aizliegts patvaļīgi novietot dažādus šķēršļus (dekoratīvos elementus, akmeņus utml.), kā arī veidot stādījumus
54. Zemes īpašniekam ir pienākums saglabāt un uzturēt savā īpašumā esošos meliorācijas grāvjus un citas būves, lai nodrošinātu to funkcionēšanu vienotā meliorācijas sistēmā, atbilstoši normatīvo aktu nosacījumiem.

TIAN satur arī normas, kuras gramatiski neietilpst “teritorijas izmantošana” tvērumā:

71. Notekūdeņus, kas izsūknēti no hermētiskiem krājrezervuāriem un pārvietojamām tualetēm nogādā attīrīšanai notekūdeņu attīrīšanas ietaisēs.
101. Dzīvojamās zonas ielās ievērot principus, kas noteikti Cēsu novada pašvaldības vadlīnijās “Satiksmes drošības un mierināšanas risinājumu piemērošana Cēsu novadā”. Mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves zonās paredzēt ielas ar atļauto braukšanas ātrumu 20 km/h (dzīvojamā zona).
119. Aizliegts neattīrītus notekūdeņus novadīt gruntī, virszemes ūdeņos, meliorācijas grāvjos un lietus kanalizācijas sistēmā.

2.6. Regulējums ir neskaidrs un pārprotams: piemēri

Ņemot vērā to, ka TIAN sagatavošana nav ievērotas juridiskās tehnikas prasības, ļoti izplatīta problēma ir TIAN neskaidrais regulējums, kuru adresāts un arī normu piemērotājs var pārprast. Sagatavojot normatīvos aktus ir jāseko līdzi, lai normas būtu skaidras ikvienam, kam no attiecīgā normatīvā akta izriet kādas tiesības vai pienākumi.²⁴

Zemāk ir norādīti tipiskākie neskaidru un pārprotamu normu piemēri:

Norma	Komentārs
14.3. Būvniecības process nav uzsākams, kamēr nav nodrošināta piebraukšana no zemes vienības līdz pašvaldības ceļam vai ielai, vai valsts autoceļam. Būvniecība zemes vienībā, kas robežojas	Nav skaidrs vai norma attiecas arī uz projektēšanu, kas ir būvniecības procesa sastāvdaļa.

²⁴ Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata. 21.lp

ar valsts autoceļu, atļauta tad, ja tai ir nodrošināta piekļūšana citam ceļam vai ir atļauts pieslēgums valsts autoceļam atbilstoši valsts autoceļa valdītāja izsniegtiem noteikumiem.	
124. Siltumsūkņus atļauts izvietot zemes vienībā ne tuvāk par 3 metriem līdz koka stumbram un ievērojot citu komunikāciju aizsargjoslas un Aizsargjoslu likumā noteikto attiecībā uz aizsargjoslu pārklāšanos.	Nav saprotams, kas ir domāts ar siltumsūkņiem. Vai tie ir domāti gaisa siltumsūkņi pie ēkas fasādes, vai arī tomēr zemes siltumsūkņu zemē ieraktie inženiertīkli.
169. Ielu apgaismošanas ķermeņu paraugi vēsturiskās apbūves zonām ir noteikti TIAN pielikumā Nr.5. Gar ielām ieteicams izvietot 20.gs. sākuma apgaismes ķermeņus - laternas, uz tiltiem un parkos – luktura tipa apgaismes ķermeņus. Pieļaujami arī citi risinājumi, kas atbilst apbūves stilistikai un ir saskaņoti Būvvaldē PIELIKUMS NR.5 KULDĪGAS VECPILSĒTAS IELU APGAISMES ĶERMENŅU PARAUGI - 20.gs. sākuma tipa ielu laternas paraugs Viduslaiku tipa ielu apgaismes ķermeņa paraugs	Norma ir formulēta ieteikuma veidā, līdz ar to tā nav uzskatāma par tiesību normu. Vienlaikus neskaidra ir “Viduslaiku tipa ielu apgaismes ķermeņa parauga” izmantošana, jo neskatoties uz šāda apgaismes ķermeņa esamību pielikumā, noteikumu pamattekstā neparedz šāda veida apgaismes ķermeņu izmantošanu.
22.7. Visa veida ūdens ņemšanas vietu apkārtnē jābūt labiekārtotai, lai netiktu pieļauta apkārtējo notekūdeņu infiltrēšanās un ūdens piesārņošana.	Nav saprotams, kas ir domāts ar “labiekārtojumu”. Kādas ir “labiekārtojuma” pazīmes, lai adresātam uzliktais pienākums būtu izpildīts?
36.2. Ielu apgaismošanai atļauts izmantot virs ielām iekārtus vai arī pie stabiem piestiprinātus apgaismes ķermeņus. Apgaismes ķermeņiem jābūt arhitektoniski saskanīgiem katra vienlaicīgi uztverama ielas posma vai kvartāla garumā, kā arī katra laukuma vai skvēra robežās	Nav saprotams, kas ir domāts ar vārdiem “vizuāli vienlaicīgi uztverams ielas posms”. Noteiktā ielas vietā “vizuāli vienlaicīgi uztverams ielas posms” būs atšķirīgs no tās pašas ielas citā vietā esoša “vizuāli vienlaicīgi uztverama ielas posma”, t.i. nav vietas kritērija no kurienes “vizuāli vienlaicīgi uztverams ielas posms” ir nosakāms.
8. Nevienā teritorijā netiek atļauta tāda zemes, būvju vai kādas to daļas izmantošana, kas rada augstāku iedzīvotāju apdraudējuma līmeni par maksimāli pieļaujamo vai būtisku piesārņojumu - nepieļaujami augstu risku un neatbilstību valsts vides aizsardzības un sabiedrības veselības institūciju vides kvalitātes normatīvo aktu prasībām.	Norma ir formulēta neskaidri un nav saprotams jēdziena “augstāks apdraudējuma līmenis par maksimāli pieļaujamo” saturs.

28. Ja tiek mainīts ēku izmantošanas veids, palielinās to apjoms, pieaug nodarbināto vai dzīvokļu skaits vai mainās kādi citi raksturojoši lielumi, jānodrošina nepieciešamo autostāvvietu skaits atbilstoši jaunajai funkcijai vai izmantošanai.	Nav skaidrs jēdziena “jānodrošina nepieciešamo autostāvvietu skaits atbilstoši jaunajai funkcijai vai izmantošanai” saturs.
41. Grafiskajā daļā iezīmēti veloceliņi, to infrastruktūras projektēšana jāveic pēc kompleksas pilsētas ielu tīkla un transporta kustības izpētes, pieaicinot atbilstošu speciālistu,	Neveiksmīgi formulēta norma. Vienlaikus nav skaidrs kādi pienākumi ir jāveic atbilstošajam speciālistam, vai arī pietiek tikai ar speciālista pieaicināšanu.
52. Ietvju izbūves, atjaunošanas vai pārbūves gadījumā jāievēro (4. pielikumā) norādītie bruģējuma risinājumi.	Norma ir formulēta tādējādi, ka risinājumi tiek attiecināti arī uz ietvēm ar asfalta segumu.
61. Izbūvējot akas, tās maksimāli jāattālina no iespējamiem piesārņojuma avotiem (sausās tualetes, dzīvnieku novietnes u.tml.), tajā skaitā no kaimiņu zemesgabalā esošajiem piesārņojuma avotiem.	Nav skaidrs, kādā attālumā tiks izpildīts pienākums “maksimāli attālināt”.
93. Viena zemesgabala pagalmu vai tā daļu, kas nepieciešama jebkurai ēkai vai inženierbūvei, nedrīkst uzskatīt par otra zemesgabala pagalmu vai tā daļu.	Nav skaidrs, kas ir saprotams ar vārdiem “nevar uzskatīt”.
181. Lai nodrošinātu esošo inženierbūvju darbību un to apkalpošanu, vietās, kur atrodas virszemes inženierbūves, žogos jāveido "kabatas".	Nav skaidrs, kas ir saprotams ar terminu “kabatas”.
13. Nekustamā īpašuma īpašnieks vai nomnieks ir tiesīgs turpināt neatbilstošu izmantošanu, bet jebkuru jaunu būvniecību un cita veida izmantošanu veic tā, lai nepalielinātu neatbilstību šo saistošo noteikumu prasībām, tostarp: 13.1. veic būvniecību, tostarp, pārbūvi vai atjaunošanu saskaņā ar Teritorijas plānojuma prasībām (būvē objektu, kas atbilst Teritorijas plānojumā noteiktajām prasībām, pārbūvē vai atjauno to tādā veidā, lai nodrošinātu atbilstību Teritorijas plānojumā noteiktajām prasībām); 13.2. veic būvniecību atbilstoši likumīgi uzsāktajai teritorijas atļautajai izmantošanai, nepārsniedzot Teritorijas plānojumā noteiktos apbūves parametrus; 13.3. veic pārbūvi, atbilstoši	Ar normu faktiski ir mēģināts risināt pārejas regulējumā ietveramus jautājumus. Tomēr līdz galam nav saprotams, kas tiek saprasts ar “neatbilstošu izmantošanu” un kādas tiesiskās sekas tā rada. Tāpat 11.punkts paredz terminu “neatbilstošas izmantošanas zemes vienībā uzsākta likumīga izmantošana” un dod tās pazīmes. Tomēr tas nerada lielāku skaidrību par normas saturu.

likumīgi uzsāktajai teritorijas atļautajai izmantošanai, nepalielinot esošos būvju apjomus, gadījumos, kad esošā apbūve pārsniedz šajos noteikumos noteiktos apbūves parametrus.	
43.3. Esošās apbūves teritorijās, kas atrodas teritorijā ar esošu centralizēto kanalizācijas sistēmu, atbilstoši to apsaimniekotāju nosacījumiem, visiem jaunbūvējamiem vai pārbūvējamiem objektiem, kuriem nepieciešama notekūdeņu attīrīšana, jānodrošina pieslēgums pie teritorijā esošā centralizētās kanalizācijas tīkla.	Nav saprotams vārdu “pārbūvējamiem objektiem” tvērums. Saskaņā ar Būvniecības likumu būves pārbūve ir būvdarbi, kuru rezultātā ir mainīts būves vai tās daļas apjoms vai pastiprināti nesošie elementi vai konstrukcijas, mainot vai nemainot lietošanas veidu. Tomēr prasība nodrošināt pieslēgumu pie teritorijā esošā centralizētās kanalizācijas tīkla arī gadījumā, ja tiek veikta ēkas nesošo elementu pastiprināšana (pārbūve), nav pamatota un loģiska.
7. Vēsturiska ēka ir kapitāla ēka, kas celta laika posmā līdz 1945. gadam, un veido Cesvaines savdabību un tajā pēc 1945.gadam nav veiktas kapitālas pārbūves, kas likvidējušas ēkas sākotnējo veidolu un plānojumu. Daļa no vēsturiskajām ēkām ir atzītas par kultūras pieminekļiem.	Ne no normas satura, ne arī citām normām nav saprotams, kas ir domāts ar “kapitāla ēka” un “kapitāla pārbūve”. Vienlaikus šis skaidrojums ir pretrunā ar 125.1.apakšpunktu no kura izriet, ka vēsturiskās ēkas ir vecākas par 50.gadiem: “Pārbūvējot vai remontējot vēsturiskās ēkas (tās, kas nav kultūras pieminekļi, bet raksturīgas konkrētam laika posmam, vecākas par 50 gadiem) (...)”
27. Jebkurai papildizmantošanai ir jānodrošina piekļūšana. Ja nav iespējams nodrošināt piekļūšanu, tā nav pieļaujama	Tāpat nav saprotams, kas ir domāts ar vārdiem “nav pieļaujama”
48. Autostāvvietas vienai izmantošanai nevar uzskatīt par stāvvietu jebkādai citai izmantošanai, izņemot, ja šai citai izmantošanai nepieciešams liels skaits īslaicīgas lietošanas stāvvietu un lietošanas laiki nesakrīt.	Nav saprotams normas adresāts un uzliktais pienākums
53. Inženiertīklu apgādei nepieciešamās platības jānodrošina izmantojamā un apbūvējamā zemes gabala robežās, ieskaitot aizsargjoslas vai uzrādot servitūtus citām personām piederošos īpašumos, kas reģistrēti par labu konkrētam īpašumam (izņemot valsts ceļu un pašvaldības ielu / ceļu esošie inženiertīkli).	Nav saprotams normas adresāts un uzliktais pienākums
12. TIAN noteiktās zemes izmantošanas tiesības galvenokārt ir būvtiesības, kas	Nav saprotams, kas ir domāts ar jēdzienu “būvtiesības”. Termins “būvtiesības” netiek izmantots likumos un Ministru

nosaka kādam lietošanas veidam un ar kādiem nosacījumiem ir tiesības būvēt.	kabineta noteikumos. Vārds “būvtiesības” ir atrodams www.tezaurs.lv un ir izmantots termina “būvnoteikumi” skaidrojumā: Pilsētas pašvaldības izdotie saistošie noteikumi, kas ierobežo būvkungu būvtiesības. Vārds “būvtiesības” ir atrodams arī Latvijas Republikas Arhitektūras un celtniecības ministrijas 1993.gada 3.maijā pavēlē Nr.50 “Par Latvijas būvnormatīva "Instrukcija ģimenes māju un zemnieku sētu projektēšanai", LBN 209 apstiprināšanu”. Tomēr no minētās informācijas nav skaidrs, kas ir domāts ar “būvtiesībām”.
35. Cēsu novada teritorijā drīkst būvēt īpašus, unikālus objektus, kuru funkcionālā izmantošana atbilst teritorijas plānojuma zonējumā noteiktajam un kuru realizēšanai un uzturēšanai nepieciešams lielāks stāvu skaits, apbūves blīvums, apbūves intensitāte un kuras raksturo to īpašie parametri: 35.1. funkcionālais pielietojums, kas nosaka, ka šo objektu skaits novadā ir viens vai neliels skaits (piemēram – baznīca, peldbaseins, hokeja halle, ūdens atrakciju parks utml.); 35.2. tehnoloģiskais risinājums; 35.3. īpaši augstvērtīgs, inovatīvs arhitektoniskais risinājums. 170. Žogu ierīkošana kompleksos daudzdzīvokļu māju kvartālos ir aizliegta.	“Īpašs, unikāls objekts” ir atklāts juridiskais jēdziens. Lai arī saistošajos noteikumos var ietvert arī atklātus juridiskus jēdzienus, ir jāņem vērā, ka tie var radīt neskaidrības par to piemērošanu un apgrūtināt arī piemērotāja darbu. Īpaši būtiski tas ir kontekstā ar to, ka teritorijas plānojums nosaka īpašuma tiesību ierobežojumus. Tādēļ ir ieteicams informāciju par atklāto juridisko jēdzienu ietvert paskaidrojuma rakstā. Papildus arī ir jānorāda, ka arī normu bija iespējams veidot bez vārdiem “īpašus, unikālus”, jo pazīmes, kas ir izvirzītas šādiem objektiem ir uzskaitītas tālāk normā. Cita starpā atklātie juridiskie jēdzieni tiek lietoti arī citos TIAN punktos, piemēram, 788.punktā: “apbūvei jāiekļaujas apkārtnes ainavā”.
63. Prasības pašvaldības noteikto kultūrvēsturiski vērtīgo ēku (turpmāk – kultūrvēsturiski vērtīgas ēkas) pārbūvei un atjaunošanai attiecas uz tīmekļa vietnē www.jekabpils.lv publicēto pašvaldības noteikto kultūrvēsturiski vērtīgo ēku un objektu sarakstu.	Norma, kurā ir ietverta atsauce uz interneta vietni nav laba prakse, jo vietnē ietvertais saraksts identificē tos objektus, kuru īpašniekiem ir saistoši īpašuma tiesību ierobežojumi. Līdz ar to saraksts var tikt papildināts (un noteikti īpašuma tiesību aprobežojumi) bez pašvaldības kā deleģētā likumdevēja iesaistes, kas rada Satversmības riskus.
11. Pieļaujamā papildizmantošanas veidu procentuālā attiecība pret galveno izmantošanas veidu nevar pārsniegt 50 procentus apbūves kvartālā vai atbilstošās funkcionālās zonas vai	Nav skaidrs, kuros gadījumos pašvaldība ir tiesīga izvērtēt nosacījuma piemērošanu vienai zemes vienībai.

apakšzonas teritoriāli vienotā daļā. Šis nosacījums nav attiecināms uz katru atsevišķo zemes vienību, bet atsevišķos gadījumos pašvaldība izvērtējot konkrēto situāciju pēc būtības šo nosacījumu var piemērot arī atsevišķai zemes vienībai.	
69. Būvlaukumi, izņemot Savrupmāju apbūves teritoriju (DzS, DzS1, DzS2, DzS3, DzS4), viensētu un avārijas stāvoklī esošas ēkas, inženierbūves jānorobežo ar pagaidu žogiem.	Nav skaidrs vai viensētas un avārijas stāvoklī esošas ēkas, inženierbūves ir uzskatāmas par izņēmumu, vai arī uz tām attiecas prasība to norobežošanai.

2.7. Dublējošas vai deklaratīvas normas: piemēri

No tiesību normu pārrakstīšanas ir jāvairās, jo tas var radīt pārpratumu par tiesību normas juridisko rangū. Ja viens no normatīvajiem aktiem tiek grozīts un otrajā grozījumi kaut kādu iemeslu dēļ netiek izdarīti, radīsies pretrunas starp piemērojamām normām un adresāts var kļūdaini atsaukties uz nepareizo tiesību normu. Zemāka juridiskā ranga normatīvajā aktā nav jāpārraksta tiesību normas, kuras ietvertas normatīvajā aktā, kas ir juridiskā spēka ziņā augstāks, arī tāpēc, ka tas ir likumdošanas kompetences jautājums.²⁵

Salīdzinot atlasītos TIAN ar publiski pieejamiem iepriekš spēkā esošiem TIAN, var secināt, ka TIAN izstrādes kvalitāte ir augusi un šobrīd spēkā esošie TIAN tikai atsevišķos gadījumos ietver deklaratīvas normas. Līdz ar pašvaldības vairumā gadījumu ir sekojušas līdzī augstāka juridiskā spēka normatīvo aktu izmaiņām un TIAN normas ir tikušas pārskatītas. Tomēr ir gadījumi, kad ir konstatētas dublējošas normas. Piemēram:

Norma	Komentārs
23. palīgizmantošana - atļauts teritorijas izmantošanas veids, kas ir pakārtots funkcionālajā zonā noteiktajam galvenajam izmantošanas veidam, to uzlabo vai veicina.	Dublē MKN 240 skaidroto terminu papildizmantošana, vienlaikus to nepareizi nosaucot par palīgizmantošanu.
27. Visās pašvaldības teritorijās ir atļauta tāda izmantošana, kas nepieciešama esošo un plānoto objektu tiešo funkciju nodrošināšanai: 27.1. ceļu, ielu un piebrauktuviņu izbūve; 27.2. objektam nepieciešamo transportlīdzekļu stāvvietu ierīkošana; 27.3. apstādījumu un teritorijas labiekārtojuma ierīkošana; 27.4. objekta apgādei nepieciešamo (maģistrālo, sadalošo un pievadu) inženiertīklu izbūve; 27.5. erozijas risku ierobežošanas, pretplūdu aizsardzības un meliorācijas sistēmu izbūve.	Dublē MKN 240 5.punktu.

²⁵ Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 17.-18.lp.

174. Būves var izvietot ne tuvāk kā 4 m no zemesgabala robežām. Izvietot tuvāk vai tieši pie robežām būves drīkst tikai tādā gadījumā, ja to pieļauj ugunsdrošības un higiēnas normas, tiek ievērotas ēku un zemesgabalu insolācijas prasības un ir saņemta kaimiņa zemesgabala īpašnieka rakstiska piekrišana.	Dublē MKN 240 174.punktu.

Aplūkojot TIAN ietverto regulējumu, var secināt, ka tie ietver salīdzinoši daudz nekvalitatīvu normu, pie kurām var pieskaitīt arī deklaratīvas normas. Ņemot vērā to, ka tiesību norma ir abstrakts, vispārīgs un saistošs sabiedrības uzvedības priekšraksts²⁶, tām ir jāsaturs zināmus nosacījumus, kuru izpilde ir tiesisko attiecību rašanās pamats²⁷. Savukārt par deklaratīviem un nevēlamiem atzīstami ne tikai tādi noteikumi, par kuriem jau iepriekš paredzams, ka tos nebūs iespējams īstenot praktisku, ekonomisku, politisku vai citu iemeslu dēļ, bet arī tādi noteikumi, kuriem nav noteikts īstenošanas mehānisms vai kurus vispār nav paredzēts īstenot, jo tie satur tikai apgalvojumu, paziņojumu vai faktu konstatāciju. Šādas normas ir juridiski nevērtīgas, liekas un nepamatoti palielina normatīvā akta apjomu.²⁸ Piemēri:

3. Veicot jebkādu nekustamā īpašuma izmantošanu – teritorijas plānošanu, zemesgabalu sadalīšanu vai apvienošanu, robežu pārkārtošanu, būvju projektēšanu, būvdarbus, pārbūvi, atjaunošanu vai nojaukšanu u.t.t., jāievēro šo TIAN prasības. Tā kā TIAN netiek dublētas citos spēkā esošajos normatīvajos aktos, t.sk. citos pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktais, jāievēro arī Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumi Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un TIAN” un citu spēkā esošo normatīvo aktu prasības, t.sk. citu pašvaldības saistošo noteikumu prasības.
13. TIAN nedublē tās teritorijas izmantošanas un būvniecības normas, kuras ir noteiktas citos normatīvajos aktos.
4. Mainoties normatīvajiem aktiem vai to nosacījumiem, uz kuriem dotas atsauces TIAN, praksē jāpiemēro aktuālās normatīvajos aktos noteiktās prasības.
5. TIAN piemērojami tā, lai tie nav pretrunā ar citu normatīvo aktu prasībām.
6. Šajos noteikumos lietoti termini, kuru definīcijas noteiktas normatīvajos aktos.
5. Mainoties Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem vai to nosacījumiem, uz kuriem dotas atsauces šajos TIAN, praksē jāpiemēro aktuālās normatīvajos aktos noteiktās prasības, un tie nav klasificējami kā Teritorijas plānojuma un TIAN grozījumi.
2. TIAN ir pašvaldības noteikumi, kas izstrādāti kā pašvaldības saistošie noteikumi, pamatojoties uz likumu „Par pašvaldībām” 43. pantu, kas nosaka, ka pašvaldība ir tiesīga izdot saistošos noteikumus par pašvaldības teritoriju apbūvi, paredzot administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, ja tas nav paredzēts likumos.
3. Turpmāk tekstā „Valkas novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” - vietā lietots saīsinājums – TIAN.

²⁶ Rüthers B. (1999) Rechtstheorie 124 lp;

²⁷ Neimanis J. (2004), Ievads tiesībās, 45.lp

²⁸ Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 18.lp

4. TIAN ir juridiski noformulētas prasības zemesgabaliem, ēkām un citām ar zemes gabalu saistītām būvēm saskaņā ar novada teritorijas plānojumu un tie ir saistoši visiem zemesgabalu īpašniekiem vai lietotājiem un būvniecības dalībniekiem.
5. Zemes izmantošanas tiesības - ir galvenokārt būvniecības, kas nosaka, kādam mērķim, kur, ko un kā ir tiesības būvēt, t.i., kādi šai konkrētai apbūvei ir noteikumi, būvniecības noteiktas gan apbūvētiem zemes gabaliem (Valkas pilsētā, novada ciemu, apdzīvotu vietu, lauku sētu teritorijām un tml.), gan neapbūvētām teritorijām (dabas pamatnes teritorijām, infrastruktūras un tehnisko apbūvju teritorijām).
6. TIAN atspoguļo zemes īpašnieku, lietotāju, valdītāju tiesības un pienākumus attiecībā uz viņa īpašumā vai lietojumā esošā zemes gabala izmantošanu, nosaka detālplānojumu izstrādāšanas kārtību, sniedz priekšlikumus nekustamā īpašuma mērķu noteikšanai.
7. TIAN ir saistoši visiem būvniecības procesā iesaistītajiem dalībniekiem.
8. TIAN saskaņā ar 14.10.2014. LR Ministru kabineta noteikumiem Nr.628 "Noteikumi par pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas noteikumiem" stājas spēkā, kad likumīgu spēku iegūst pašvaldības teritorijas plānojums un ir brīvi pieejams visiem interesentiem.
9. Katras TIAN nodaļas apakšnodaļa nosaka virkni detalizētu prasību, kuras noteiktas ar citiem normatīvajiem aktiem, galvenokārt ar Latvijas Būvnormatīviem.
10. Noteikumu sastāvā iekļauta to pielietošanas pamācība, jēdzienu un terminu skaidrojumi, kas nepieciešami noteikumu pielietošanā.

Atsevišķi var apskatīt TIAN normas, kurām nav kontroles mehānisma un kas pēc būtības ir uzskatāmas par tukšām normām.

35.4. Priekšpagalmos jāierīko apstādījumi vai zālāji, kurus var šķērsot celiņi vai iebrauktuves.
32. Veidojot jaunas apbūves teritorijas, lokālplānojumā, detālplānojumā jāplāno racionāls ielu tīkls, veidojot vienotu transporta sistēmu ar blakus esošajām zemes vienībām.
16. Projektējot transporta infrastruktūru vai publiskās ārtelpas teritorijas, būvējot jaunas un pārbūvējot esošās publiskās un dzīvojamās ēkas, paredz speciālus pasākumus un aprīkojumu vides pieejamības nodrošināšanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām
17. Ceļus un ielas, atbilstoši to atrašanās vietai un nozīmei ielu tīklā, projektē, būvē, pārbūvē un ekspluatē atbilstoši to kategorijai, ņemot vērā prognozējamo satiksmes intensitāti.
83. Daudzdzīvokļu mājas pagalma labiekārtojumu plāno atbilstoši funkcijām: mierīgai atpūtai un gājēju kustībai, rotaļu un aktīvās atpūtas laukumiem u.tml.
490. Prioritāri saglabā esošos kokus. Nocirsta koka vietā gada laikā iestāda jaunu, līdzvērtīgu koku.
40. Mazo arhitektūras formu un citu labiekārtošanas elementu izvietojumu, vizuālo izskatu un māksliniecisko noformējumu veido harmoniski iekļaujoties apkārtējā vidē un saskaņā ar apkārtējo ēku un inženierbūvju arhitektonisko stilu un noformējumu.

Tāpat atsevišķi var apskatīt TIAN normas, kas ir formulētas kā ieteikumi un tādējādi nav uzskatāmas par tiesību normām:

22.8. Pirms atkārtotas urbumu izmantošanas atsākšanas <u>vēlams</u> veikt tā tehniskā stāvokļa pārbaudi un ūdens atsūknēšanu, kā arī ūdens paraugu noņemšanu tā kvalitātes pārbaudei.

33. Attīstot savrupmāju teritorijas esoša dzelzceļa tuvumā, <u>ieteicams</u> izmantot skaņu absorbējošus materiālus vai paredzēt troksni mazinošus pasākumus.
97. Jaunus ielu pieslēgumus <u>vēlams</u> veidot tikai pie tādas pašas kategorijas ielas vai vienu kategoriju augstākas ielas
164. Žoga risinājumus jaunbūvējamām ēkām <u>vēlams</u> izstrādāt kopīgā projektā ar ēku.
996. Pēc Cēsu novada teritorijas 2016.-2026.gadam spēkā stāšanās <u>ieteicams</u> izstrādāt šādus tematiskos plānojumus, lai veicinātu Cēsu novada teritorijas racionālu izmantošanu (...).

Arī normas, kas satur tikai atsauces uz citiem normatīvajiem aktiem ir nevēlamas, jo sarežģīts vai ar atsaucēm pārslogots normatīvā akta teksts ne tikai apgrūtina iespējas izprast no tā izrietošās tiesības un pienākumus, bet arī rada negatīvu attieksmi pret normatīvā akta izdevēju.²⁹ Piemēram:

115. Veicot būvdarbus koku tiešā tuvumā, jāievēro normatīvajos aktos noteiktie vides aizsardzības nosacījumi.
116. Apliecinājumu koku ciršanai meža zemēs un saskaņojumus koku ciršanai ārpus meža zemēm izsniedz normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
117. Meža zemju atmežošana veicama normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
116. Visās teritorijās nodrošina būvju inženiertehnisko apgādi saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.
134. Nosakot minimālo attālumu starp ēkām, ēku minimālo attālumu no zemes vienības robežas un būvju attālumu līdz dzīvojamām telpām, ievēro insolācijas prasības, ugunsdrošības noteikumus, būvnormatīvus, šo noteikumu, un citu normatīvo aktu prasības.
187. Visiem zemes īpašniekiem un lietotājiem Kuldīgas novadā ir jāievēro saistošie noteikumi, kas reglamentē teritorijas kopšanu un uzturēšanu.

2.8. Ietvertie ierobežojumi un to samērīgums ar sabiedrības interesēm

TIAN ir ietverta virkne prasību, kas ierobežo tiesības uz īpašumu. Noteiktos ierobežojumus var iedalīt:

1) Azartspēļu organizēšanas vietu izveidošanas aizliegums.

Visā teritorijā aizliegtā izmantošana
12.12. izveidot azartspēļu organizēšanas vietas - spēļu zāles, izņemot gadījumus, kad spēļu zāli plānots atvērt:
12.12.1. trīs, četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās, kuru numuru skaits nav mazāks par 15, veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu;
12.12.2. atsevišķi stāvošā publiskā ēkā ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m ² , kuru plānots izmantot tikai spēļu zāles funkcijām vai publiskās ēkas telpu grupa ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m ² , veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu.
12.13. izveidot azartspēļu organizēšanas vietas – kazino, izņemot gadījumus, kad kazino plānots atvērt:

²⁹ Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 21.lp

12.13.1. trīs zvaigžņu viesnīcās, kuru numuru skaits nav mazāks par 15, veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu;
12.13.2. četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās;
12.13.3. atsevišķi stāvošā publiskā ēkā ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m², kuru plānots izmantot tikai kazino funkcijām vai publiskās ēkas telpu grupa ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m², veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu

2) Aizliegumi būvēt objektus noteikta veida komercdarbībai, vai arī komercdarbības aizliegums:

47. Būvēt objektus tādu dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrādei, kuri nav paredzēti izmantošanai pārtikā.

8. Ludzas pilsētas vai ciema teritorijā aizliegts bīstamo atkritumu, nolietotu riepu, dzīvnieku liķu un dzīvnieku izcelsmes atkritumu apglabāšana un pārstrāde.

49. Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemu teritorijā aizliegts izstrādāt zemes dziļu derīgo izrakteņu iegulas (izņemot ūdens ieguvu).

3) Aizliegumi būvēt noteikta veida ēkas vai izmantot noteikta veida objektus:

Visā pašvaldības teritorijā:

12.2. kā dzīvojamās telpas izmantot ceļojumu treilerus, vagonus, konteinerus, saliekamas konstrukcijas, kas nav projektētas kā dzīvojamās mājas, izņemot gadījumus, ja zemes vienībai ir būvlaukuma statuss;

447. Tirdzniecības centriem, lielveikaliem un vairumtirgotavām pie maģistrālām ielām un autoceļiem nav pieļaujama tipveida būvapjomu pielietošana. Šo objektu arhitektoniskajam veidolam ir jābūt ar individuālu risinājumu un augstvērtīgiem pielietotajiem apdares materiāliem. No publiskās ārtelpas redzamai fasādei, kā apdares materiāls nedrīkst tikt izmantoti sendviču tipa paneļi.

2.2.1. Visā Cēsu novadā aizliegts:

43. Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemu teritorijā aizliegts būvēt motosporta un autosporta trases

44. Izbūvēt atkritumu pārstrādes uzņēmumus, ja TIAN attiecībā uz konkrēto teritorijas atļauto izmantošanu nav noteikts citādi.

4) Cita veida aizliegumi:

46. Esošajā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apbūvē aizliegts izveidot jaunas atsevišķas ieejas uz dzīvokļiem ēkas ārsienā 1.stāva līmenī, izņemot, ja dzīvoklis tiek pielāgots cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, vai dzīvojamās mājas pirmajā stāvā tiek izvietots tirdzniecības, pakalpojumu objekts, birojs vai veselības aizsardzības iestāde, kur to pieļauj šie TIAN

85. Aizliegts nožogot esošo daudzdzīvokļu māju iekškvartālu pagalmus, izņemot būves, kam nožogojanas nepieciešamību nosaka būvnormatīvi vai drošības prasības - bērnu rotaļu laukumi, sporta būves un inženiertehniskās apgādes objekti.

54. Ierīkot ēku publiski izmantojamu pagrabstāvu ieejas kāpnēs un noejas ietvēs, izņemot gadījumus, kad ietves brīvais platums paliek vismaz 1,2 m.

Tāpat par īpašuma tiesību ierobežojumiem ir uzskatāmi gadījumi, kad pašvaldība funkcionālo zonu ietvaros ir paredzējusi mazāk teritorijas izmantošanas un apbūves veidu, vai arī noteikusi mazāk papildizmantotā veidu kā to paredz MKN 240.

Pētījuma ietvaros nebija iespējams pārliecināties vai pašvaldības ir veikušas iekļauto ierobežojumu samērīguma pārbaudi, jo paskaidrojuma rakstos informācija par to

nebija norādīta. Tikai divos paskaidrojuma rakstos aprakstīti ar azartspēļu organizēšanas vietu izveidošanas aizliegumu saistīti aspekti.

2.9. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu struktūras atbilstība Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmai un juridiskajai tehnikai. Regulējuma pēctecība

Visos aplūkotajos TIAN ir ietvertas septiņas nodaļas:

- 1.Noteikumu lietošana un definīcijas,
- 2.Prasības visai teritorijas izmantošanai,
- 3.Vispārīgas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei,
- 4.Prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālā zonā,
- 5.Teritorijas ar īpašiem noteikumiem,
- 6.Teritorijas plānojuma īstenošanas kārtība,
- 7.Citi nosacījumi un prasības.

Tādējādi visi TIAN atbilst TAPIS piedāvātajai struktūrai un papildus nodaļas tajos nav ietvertas. Savukārt saturiski aplūkojot nodaļās ietvertās apakšnodaļas var secināt, ka visās pašvaldībās savstarpēji salīdzināms ir tikai nodaļā “Prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālā zonā” ietvertais regulējums. Līdz ar to apakšnodaļu izveidē ir redzama nekoncekvence un apakšnodaļu līmenī savstarpēji salīdzināmi ir tikai tie TIAN, kuru sagatavošanai par pamatu ir ņemti tā paša izstrādātāja sagatavoti TIAN.

TIAN kā normatīvajā aktā, kurā var tikt paredzēti jauni īpašuma tiesību ierobežojumi, būtu nepieciešams noregulēt arī pāreju no esošā tiesiskā regulējuma uz jauno regulējumu. Tomēr tikai atsevišķas pašvaldības TIAN ir paredzējušas noslēguma jautājumus (nodaļā “Citi jautājumi). Tomēr nevienā no TIAN nav normas ar kuru iepriekš spēkā esošie TIAN tiktu atzīti par spēku zaudējušiem. Līdz ar to ir apgrūtināti izsekot līdzī TIAN regulējuma pēctecībai. Tajā pašā laikā vienā no aplūkotajiem TIAN nodaļā “Teritorijas plānojuma īstenošanas kārtība” bija regulējums ar kuru atsevišķi LP un DP tika atzīti par spēku zaudējušiem, lai gan pareizi šādu regulējumu būtu ietvert noslēguma jautājumos.

Atsevišķas pašvaldības ir regulējušas “neatbilstošu izmantošanu”. Lai arī no TIAN nepārprotami izsecināms šī jēdziena saturs, var secināt ka tiek regulēti arī gadījumi, kad ir mainīts funkcionālais zonējums. Ja pašvaldība ar šo regulējumu ir vēlējusies noregulēt pāreju no esošā tiesiskā regulējuma uz jauno regulējumu (neparedzot pastāvīgas tiesību normas), tad šāds regulējums būtu ietverams pārejas noteikumos. Piemēram:

10. Ja ir uzsākta zemes vienības likumīga izmantošana, pirms stājies spēkā Plānojums, un tas nosaka attiecīgajai zemes vienībai citu izmantošanas veidu, apbūves parametrus vai aprobežojumus, tad šai zemes vienībai ir neatbilstošas izmantošanas statuss (neatbilstošas izmantošanas zemes vienība).

Izvērtējot TIAN normu “pārņemšanu” no iepriekš spēkā esošā TP uz jauno, ir konstatēti gadījumi, kad normas ir pārnestas. Vienlaikus var secināt, ka identiskas vai satura ziņā tuvas normas ir atrodamas arī visos tajos TIAN, kuriem par pamatu ir ņemts viens un tas pats TIAN paraugs, vai arī ir bijis viens un tas pats TP vai TP grozījumu izstrādātājs. Pārņemšanas lietderības vērtējums nav atspoguļots nevienā paskaidrojuma rakstā. Piemēram definīcijas:

10.3. metāllūžņi - lietoti un pamesti metāla izstrādājumi vai to daļas, kuru izmantošana iepriekšējos nolūkos ir pārtraukta, mazinājusies vai nav iespējama;

9.4. metāllūžņi - lietoti un pamesti metāla izstrādājumi vai to daļas, kuru izmantošana iepriekšējos nolūkos ir pārtraukta, mazinājusies vai nav iespējama;

Piemēram aizliegumi:

Visā Pašvaldības teritorijā aizliegts:

13.1. vākt un uzkrāt metāllūžņus, ja tas degradē vidi un ietekmē vai var ietekmēt augsnes spēju pildīt tās funkcijas, vidi, cilvēku veselību un drošību, kā arī ainavu, kultūras un dabas mantojumu;

13.2. vākt un uzkrāt būvgružus un citus atkritumus vai piesārņotu grunti, ja vien izmantotā teritorija vai būve nav noteiktā kārtībā projektēta un izbūvēta šādu funkciju nodrošināšanai;

13.3. kā patstāvīgas dzīvojamās telpas izmantot ceļojumu treilerus, vagonus, konteinerus, kas nav projektētas kā dzīvojamās mājas, izņemot būvlaukumus;

Vienlaikus ir arī jānorāda, ka vairums pašvaldību paskaidrojuma rakstos ir atsaukušās uz pēctecības principu, tādejādi paskaidrojot, kādēļ normas jaunajos TIAN netiek grozītas.

Aplūkojot TIAN pielikumus var secināt, ka tie visi ietver paskaidrojošu informāciju (tabulas, kartes, paraugus, sarakstus), kas ir atbilstoši juridiskās tehnikas prasībām³⁰. Atsevišķos gadījumos TIAN ir izteikti kā saistošo noteikumu pielikums. Tādējādi izveidojas situācija, kas neatbilst juridiskās tehnikas prasībām – pielikumi nevar ietvert tiesību normas, kā arī TIAN (pielikumam) ir pielikumi.

Nevienā aplūkotajā gadījumā TIAN nav sasaistes ar grafisko daļu atsauces veidā (pēc analogijas ar pielikumiem).

2.10. Labās prakses piemēri

Veicot TIAN izvērtējamu tika secināts, ka vismazāk dublējošu vai deklaratīvu normu ir Bauskas, Jēkabpils, Kārsavas, Skrīveru, Talsu, kā arī Tukuma TIAN. Aplūkojot atsevišķas tiesību normas, kas varētu kalpot par paraugu, kā piemērus var norādīt:

30. Prasības ielu projektēšanai:

30.1. maģistrālajām ielām (B kategorija):

30.1.1. minimālais platums sarkanajās līnijās 20 - 22 m;

30.1.2. brauktuves minimālais platums - 6 m;

30.1.3. ietve abās brauktuves pusēs ar minimālo platumu 1,2 m vai apvienota ietve ar veloceļu - 3 m;

30.1.4. jāizbūvē lietussavākšanas sistēma;

30.1.5. jāparedz apgaismojums.

30.2. ciema nozīmes ielām (C kategorija), izņemot piebrauktuves:

30.2.1. minimālais platums sarkanajās līnijās 12 m;

Noteiktas konkrētas prasības ielu projektēšanai.

³⁰ Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata 29.lp

30.2.2. brauktuves minimālais platums - 5,5 m; 30.2.3. ietve ar minimālo platumu 1,2 m vai apvienota ietve ar velociņu - 3 m; 30.2.4. jāizbūvē lietus ūdens savākšanas sistēma; 30.2.5. jāparedz apgaismojums. 30.3. vietējās nozīmes ielām (D un E kategorija), izņemot piebrauktuves: 30.3.1. minimālais platums sarkanajās līnijās 12 m; 30.3.2. brauktuves minimālais platums - 5,5 m; 30.3.3. ietve ar minimālo platumu 1,2 m vai apvienota ietve ar velociņu - 3 m; 30.3.4. jāizbūvē lietus ūdens savākšanas sistēma; 30.3.5. jāparedz apgaismojums.	
14. Ēkas vai sporta un atpūtas inženierbūves būvniecība zemes vienībā atļauta, ja zemes vienībai nodrošināta piekļuve vismaz vienā no veidiem	Salīdzinot ar citiem TIAN niansētāks regulējums, kas pieļauj noteiktu apbūvi arī zemes vienībās bez piekļuves. Tādējādi ir iespējama, piemēram, palīgēku būvniecība zemes vienībā gadījumā, ja vienai personai pieder divas blakus esošas zemes vienības no kurām tikai viena ir nodrošināta ar piekļuvi. Tajā pašā laikā netiek atļauta, piemēram, privātmāju būvniecība, tādējādi nodrošinot to, ka iespējamās atsavināšanas gadījumā šai zemes vienība netiks nodrošināta piekļuves.
36. Ja zemes vienība robežojas ar vairāku atšķirīgu kategoriju ielām, pieslēgumu paredz zemākas kategorijas ielai, ja tādejādi tiek paaugstināta satiksmes drošība. 37. Zemes vienības pieslēguma veidošana C kategorijas ielas brauktuvei pieļaujama ne tuvāk par 50 m no krustojuma (no krustojuma rādiusa malas) un 30 m no sabiedriskā transporta pieturvietas. Paredzot pieslēgumu C kategorijas ielai, izvērtējot zemes vienības konfigurāciju un novietojumu pret krustojumu, būvvalde attālumu no krustojuma var atļaut samazināt, bet ne mazāk kā līdz 20 m. 38. Zemes vienības pieslēguma veidošana pie D vai E kategoriju ielas	Noteiktas detalizētas prasības.

brauktuvei pieļaujama ne tuvāk par 10 m no krustojuma rādiusa malas. 39. Ja zemes vienības robeža gar pašvaldības ielu ir mazāka par 37. punktā vai 38. punktā noteikto minimālo pieslēguma attālumu no krustojuma, būvvalde, balstoties uz satiksmes intensitātes datiem, izvērtē iespēju noteikt izņēmumu un sniedz nosacījumus pieslēguma izveidei pēc iespējas tālāk no krustojuma, tuvinot to zemes vienības robežai ar blakusesošo zemes vienību vai veidojot vienu, ar blakus esošo zemes vienību kopīgu pieslēgumu	
3.2.4. Rakšanas darbi 69. Lai aizsargātu ielas un ceļus, labiekārtotās teritorijas un pazemes inženiertīklus no patvaļīgiem rakšanas darbiem, aizliegts veikt rakšanas darbus Ikšķiles pilsētas un ciemu teritorijās bez rakšanas darbu atļaujas saņemšanas: 69.1. pašvaldības ielu un ceļu sarkano līniju robežās; 69.2. pašvaldības ielu un ceļu brauktuvēm, ietvēm, trošuāriem un velosipēdu ceļiem, kam nav noteiktas sarkanās līnijas;	Sabalansēts un pārdomāts regulējums, nosakot ierobežojumu noteikšanas mērķi, kā arī teritorijas uzskaitījuma formā uz kurām attiecas šī prasība. Diskutējams ir jautājums vai šī nodaļa attiecas uz teritorijas plānošanas jomu.
79. Minimālais savstarpējais attālums starp daudzdzīvokļu mājām: 79.1. 15 m – starp divu līdz trīs stāvu māju garākajām fasādēm, tostarp, ja ēku garākās fasādes savstarpēji veido 45 grādu vai mazāku leņķi; 79.2. 20 m – starp četru un vairāk stāvu māju, kā arī māju ar dažādu stāvu skaitu garākajām fasādēm, tostarp, ja ēku garākās fasādes savstarpēji veido 45 grādu vai mazāku leņķi; 79.3. 10 m – starp ēku īsākajām (gala) fasādēm, kurās ir dzīvojamo istabu logi, un starp vienas ēkas garāko fasādi un tai pretī izvietoto otras ēkas īsāko (gala) fasādi, tostarp, ja ēku fasādes savstarpēji veido 45 grādu vai mazāku leņķi.	Noteiktas detalizētas prasības.
31. Izskatot publiski nozīmīga vai potenciāli vizuāli dominējoša objekta būvniecības ieceru, kā arī jaunbūves	Norma, kas ir vērsta uz vēsturiskā apbūves izskata saglabāšanu.

būvniecības ieceri vēsturiskās apbūves zonās, Būvvaldei ir tiesības pieprasīt būvprojekta sastāvā iekļaut fotomontāžas un perspektīvos skatus vides kontekstā.	
68. Vienā pārskatāmības posmā (ielas posmā vismaz viena kvartāla garumā, skvērā vai parkā) atļauts uzstādīt tikai viena veida vai savstarpēji stilistiski saskaņotus funkcionāli nepieciešamos ārtelpas elementus - atkritumu tvertnes, velonovietnes un solus.	Skaidrots termins “viens pārskatāmības posms”.
53. Galvenās izmantošanas vai papildizmantošanas ēkai zemes vienībā atkarībā no apbūves veida nosaka pagalmus - priekšpagalmu, iekšējo sānpagalmu, ārējo sānpagalmu un aizmugures pagalmu, atbilstoši TIAN 3.pielikums. Pagalmi.	Norma sniedz pagalmu shematisku attēlojumu, atsaucoties uz pielikumu.
21. Izstrādājot detālplānojumu vai zemes ierīcības projektu, ielu paredz kā patstāvīgu īpašuma objektu.	Šāds risinājums ir piemērots, lai risinātu jautājumu par ielas nodošanu pašvaldības īpašumā.
23. Veicot zemes vienību sadalīšanu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ievēro Aizsargjoslu likumā un dabas aizsardzību regulējošos normatīvajos aktos noteiktās jaunveidojamu zemes vienību minimālās platības, ierobežojumus un aizliegumus	Norma ir izveidota atbilstoši juridiskās tehnikas prasībām atsaucoties un konkrētu jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem.
78. Viļānu pilsētas vienā pārskatāmības posmā (ielas posmā vismaz viena kvartāla garumā, skvērā, parkā u.tml.) atļauts uzstādīt tikai viena veida vai savstarpēji stilistiski saskaņotus funkcionāli nepieciešamos ārtelpas elementus (atkritumu tvertnes, velonovietnes, soliņus u.tml.).	Normā sniegts skaidrojums “vienam pārskatāmības posmam”
145. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieki logu maiņu veic atbilstoši TIAN pielikumā Nr.4 apstiprinātiem paraugiem, vai īpašnieku kopsapulces lēmumā apstiprinātiem un ar Būvvaldi saskaņotiem vizuāliem risinājumiem (logu dalījums, krāsa, materiāli).	Ir doti paraugi, kas ir praktiski izmantojumi logu maiņas gadījumā.
Alūksnes TIAN pielikumi	Labi paskaidrojošie materiāli un paraugi

3. Sabiedrības iesaiste teritorijas plānojumu un to grozījumu izstrādes laikā

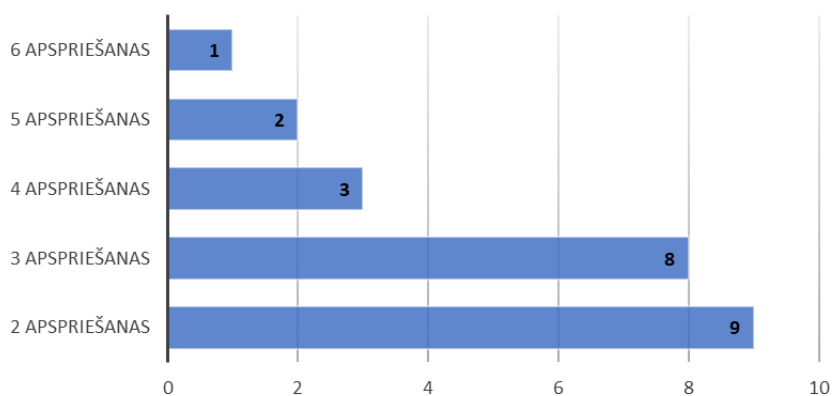
Pētījuma ietvaros bija jānoskaidro un jāapkopo pašvaldību īstenotā sabiedrības iesaiste analizēto plānošanas dokumentu izstrādes procesā, t.sk., par proaktīviem pasākumiem sabiedrības informēšanā (pirms pirmās redakcijas publicēšanas).

Tāpat bija jāizvērtē pašvaldību prakse publiskās apspriešanas laikā saņemto priekšlikumu vai iebildumu vērā ņemšanai vai noraidīšanai turpmākā plānošanas procesā pēc būtības, pievēršot uzmanību noraidīto priekšlikumu pamatojošajai argumentācijai. Dati apkopoti izvērtēšanas veidlapā (26. pielikums).

Geolatvija.lv katra pašvaldība par sabiedrības līdzdalību parasti sniegusi divus failus – ziņojumu par publisko apspriešanu un protokolu par sanākumi. Ziņojumu saturs lielākoties ir šāds: sniegta informācija par publiskās apspriešanas laiku, sanāksmes datumu, iesniegto priekšlikumu vai iesniegumu skaitu, sanāksmes dalībnieku skaitu. Ziņojumos nav konstatēts, ka ir bijuši sabiedrības līdzdalības pasākumi pirms pirmās redakcijas publicēšanas.

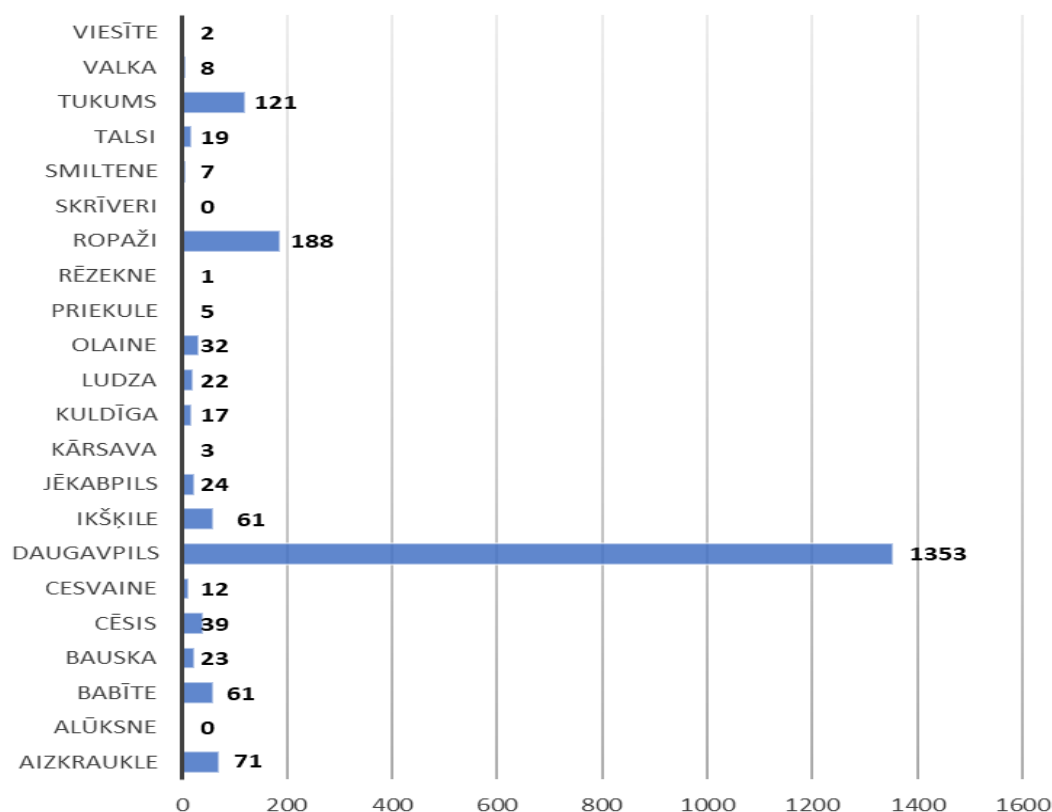
Dažreiz sniegta papildus informācija, piemēram, par apspriestākajiem jautājumiem, un kā tie tiek ņemti vērā. Tas sniedz labāku priekšstatu par attiecīgās teritorijas aktuālākajiem jautājumiem. Ziņojumu pielikumos sniegtā informācija par saņemtajiem iesniegumiem un priekšlikumiem katrā gadījumā ir apkopota nedaudz atšķirīgi. Šajā pētījumā (26. pielikums) var būt nelielas datu neprecizitātes izejas datu atšķirīgās apkopojuma metodoloģijas dēļ, tomēr tas nebūtiski ietekmē kopējos rezultātus.

Publisko apspriešanu skaits ir bijis dažāds (3.1. att.). Vairumā pašvaldību bijušas divas publiskās apspriešanas, piecas bija Ropažos un Tukumā, visvairāk – sešas – Aizkrauklē. Tomēr Aizkrauklē netika konstatēti būtiski iebildumi pret TP un leģitīmi iemesli, kuru dēļ bija vajadzīgas sešas publiskās apspriešanas.

3.1. att. Publisko apspriešanu skaits līdz TP vai TP grozījumu apstiprināšanai.
Norādīts pašvaldību skaits.

Sabiedrības aktivitāte publiskajās apspriešanās, skaitot iesniegumu parakstītājus, ir bijusi dažāda (3.2. att.), tomēr kopumā to varētu raksturot kā zemu. Apkopojumos atšķirās metodes, kā uzskaita personas, kas piedalās apspriešanās.

3.2. att. Publiskās apspriešanas dalībnieku skaits kopā (visās teritorijās un visās redakcijās, skaitot iesniegumu parakstītājus).

Visvairāk publiskajās apspriešanās iesaistījās cilvēki Daugavpilī – triju redakciju apspriešanās kopā piedalījās ap 1353 cilvēki. Tam par iemeslu bija iebildumi pret azartspēļu aizliegumu un zaļās zonas saglabāšanu kādā no pilsētas apkaimēm. Savukārt viszemākā iedzīvotāju aktivitāte – neviens – bija Alūksnē un Skrīveros. Dati par publisko apspriešanu ir būtiski gan TP un TP grozījumu, gan kopējās sabiedrības līdzdalības aktivitātes. Pierobežu teritorijās vērojama ļoti zema sabiedrības aktivitāte apspriešanās. Šim rādītājam nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību, lai vērtētu publiskās pārvaldes spēju sazināties ar sabiedrību arī citos būtiskos aspektos, piemēram, krīzes situācijās.

Lielākā daļa publisko apspriešanu notika COVID-19 pandēmijas laikā, kas ierobežoja cilvēku iespējas un vēlmes pulcēties. Tas, visticamāk, būtiski ietekmēja sabiedrības līdzdalību apspriešanās.

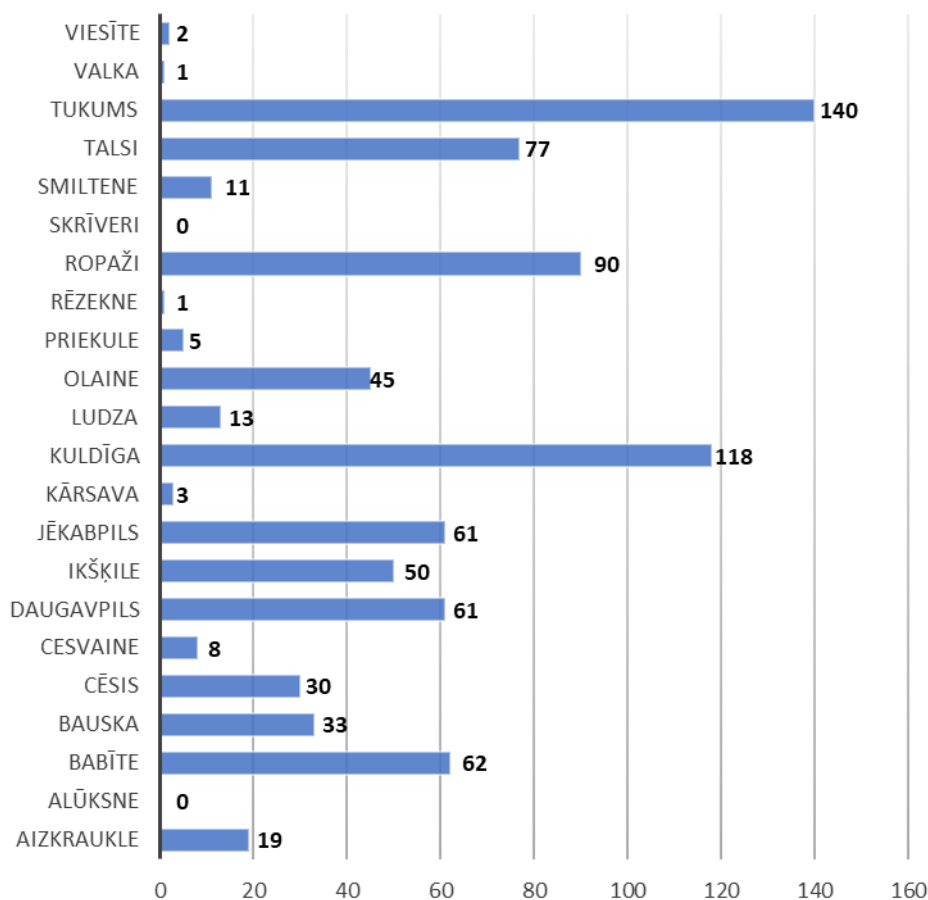
Vairākās publiskajās apspriešanās izteikts viedoklis, ka TP un TP grozījumi ir par garu un sarežģītu. Izskanēja lūgumi to veidot saprotamāku sabiedrībai. Atbilstoši augstāk minētajam var secināt, ka:

- Kopumā sabiedrības aktivitāte ir ļoti zema;
- COVID-19 pandēmija ietekmēja sabiedrības aktivitāti – samazināja.

Aktīvākās sabiedrības grupas, kas piedalījās publiskajās apspriešanās, bija iedzīvotāji un nekustamo īpašumu īpašnieki. Vairākos gadījumos īpašnieki lūdza mainīt savu zemju izmantošanas veidus. Jēkabpilī un Kuldīgā aktīvi ir bijuši arī arhitekti, Cēsīs – arheologi, Talsos – uzņēmēji par vēja energostaciju būvniecību. Daugavpilī gan iedzīvotāji, gan uzņēmēji aktīvi iestājās pret azartspēļu aizliegumu. Praktiski nebija pārstāvētas iedzīvotāju biedrības vai līdzīgas iedzīvotāju organizācijas.

Publiskās apspriešanas sanāksmju dalībnieku skaits ir neliels. Precīzu uzskaiti kavē datu trūkums vai neskaidrības, kurš no reģistrētajiem dalībniekiem ir pašvaldības, bet kurš sabiedrības pārstāvis. Ieskatam, vislielākais konstatētais sanāksmes dalībniekus skaits ir bijis Babītes TP pirmās redakcijas apspriešanā - 71 sabiedrības pārstāvis. Daugavpilī TP otrās redakcijas apspriešanas sanāksmē piedalījās 32 sabiedrības pārstāvji. Alūksnē pirmās redakcijas sanāksmē piedalījās 3 sabiedrības pārstāvji, bet ir bijušas arī sanāksmes, kurās sabiedrības pārstāvji nepiedalījās vispār. Atbilstoši protokolos sniegtajai informācijai, jautājumu diskusijas izvērtās nedaudzos gadījumos, daudzos gadījumu sanāksmes bija kā TP un TP grozījumu prezentācijas pasākums.

Katrā pašvaldībā skaitot visas publiskās apspriešanas kopā, visvairāk priekšlikumu – 140 – saņēmti Tukumā. Līdz pieci (0-5) priekšlikumi saņēmti 7 teritorijās (3.3. att.).

3.2. att. Priekšlikumu skaits pašvaldībās.

Attiecībā uz priekšlikumu un publiskās apspriešanas dalībnieku skaitu, ir bijuši vienas personas iesniegumi, kuros apkopoti vairāki priekšlikumi, un ir bijuši iesniegumi ar vienu priekšlikumu, kurus parakstījušas vairākas personas. Pētījumā tika uzskaitīti tieši priekšlikumi, bet parakstītāju skaits tika ņemts vērā sadaļā par publiskās apspriešanas dalībnieku skaitu. Daugavpils gadījumā pirmajā redakcijā daudzas personas iesniedza vienāda satura iesniegumus, kas šajā pētījumā tiek uzskaitīts kā viens priekšlikums, bet tiek ņemts vērā personu skaits, savukārt pie viena iesnieguma tika norādīts, ka parakstītāju skaits ir 164 (16. rinda attiecīgajā sarakstā). Līdz ar to šajā pārskatā (26. pielikums) uzrādītais priekšlikumu daudzums nesakrīt ar attiecīgā Daugavpils ziņojumā norādīto daudzumu. Pie priekšlikumu un publiskās apspriešanas dalībnieku skaita netiek

pieskaitīti publiskās apspriešanas sanāksmju dalībnieki un sanāksmēs izteiktie priekšlikumi, jo ļoti dažāda, nesalīdzināma ir pieejamās informācijas kvalitāte.

Iesniegumu apkopojumos visbiežāk ir norādes par to, vai priekšlikumi ir ņemti vērā, nav ņemti vērā, vai ņemti vērā daļēji. Vairākos gadījumos ir citas norādes, piemēram, priekšlikums pieņemts zināšanai, sniegts skaidrojums, vai priekšlikums izvērtējams. Šādas norādes un arī apkopojumi bez norādēm nesniedz precīzu kopainu par priekšlikumu statusu.

Identificētie “nav ņemts vērā” priekšlikumi ir 189, kas ir ap 23% no visiem iesniegumiem (precizējot trūkstošos datus, procents, iespējams, pieaugtu). Priekšlikumi nav ņemti vērā galvenokārt jautājumos, kas saistās ar lūgumu neaizliegt azartspēles. Atteikumu gadījumos lielākoties iemesli rūpīgi skaidroti un argumentēti gan no tiesiskā, gan no faktisko apstākļu viedokļa.

No priekšlikumu apkopojuma un paskaidrojuma rakstu analīzes nevar noprast, vai priekšlikumi, kas ņemti vērā, ir reāli iestrādāti TP un TP grozījumos, tāpēc publiskās apspriešanas efektivitāte nav nosakāma. No minētā izriet šādi secinājumi:

- Ziņojumos dati sniegti veidos, kas bieži vien ir grūti salīdzināmi;
- Pašvaldības visbiežāk rūpīgi skaidro un pamato, ja priekšlikums nav ņemts vērā;
- Nav izdarāmi secinājumi par reālo sasaisti starp publisko apspriešanu un tās praktisko rezultātu TP un TP grozījumos.

Attiecībā uz labajiem piemēriem par sabiedrības līdzdalību publiskajās apspriešanās var norādīt, ka kopumā pašvaldības veidoja labvēlīgus apstākļus, lai sabiedrība varētu iegūt informāciju un paust savu viedokli – gan digitāli, gan papīra formātā, gan klātienē. Sanāksmes kopumā tika organizētas sabiedrībai iespējami ērtos laikos un vietās. Novados varēja būt rīkotas sanāksmes vairākās vietās. Kopējais iespaids par sabiedrības iesaistes procesu - pašvaldības uzklausa sabiedrību un skaidro TP un TP grozījumu risinājumus.

Labie piemēri ziņojumu par publisko apspriešanu un protokolu par sanāksmi sastādīšanas jomā ir vairākās pašvaldībās. Pilnvērtīgs ziņojums ir par Babītes publisko apspriešanu. Priekšlikumu pārskats labi strukturēts un pārskatāms, jo skaidri norādīts iesniedzēja tiesiskais statuss, nenorādot personas datus, un darbības ar priekšlikumiem, skaidrojot lēmumus. Daugavpils valstspilsētas pašvaldības ziņojumi satur aprakstu par būtiskākajiem priekšlikumiem un to sakarā pieņemtajiem lēmumiem, kas sniedz priekšstatu par aktuālajiem jautājumiem pilsētā.

4. Ieteikumi

Vadoties no pētījumā secinātā, ieteikumi:

Par paskaidrojuma rakstiem:

- Lai novērstu normatīvā regulējuma normu interpretāciju un neskaidrības par paskaidrojuma rakstā iekļaujamās informācijas veidu un saturu, iesakāms skaidri definēt katra uzdevuma mērķi (augstāka līmeņa, kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentu izvērtējums un sasaiste ar TP vai TP grozījumiem, DP un LP īstenošanas izvērtējums).
- Paskaidrojuma rakstos ietvert skaidrojumu par TP un TP grozījumu risinājumiem, argumentējot un pamatojot izvēlēto risinājumu, tādējādi atvieglojot TP un TP grozījumu izpratni un piemērošanu. Formāla MK noteikumos iekļauto prasību izpilde neveicina šī paskaidrojuma raksta uzdevuma izpildi. Nav jēgas aizpildīt paskaidrojuma rakstu ar tekstu par augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem, ja no tā neizriet nekādi secinājumi, uzdevumi vai pamatojums TP vai TP grozījumu risinājumiem.
- Paskaidrojuma rakstos augstāka līmeņa vai kaimiņu pašvaldības plānošanas dokumenta izvērtējumu noslēgt ar secinājumiem, kā tas ietekmē tās pašvaldības teritorijas attīstību, kādas konsekvences no tā izriet un kas tādēļ jārisina šīs pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentos. TP, LP un DP īstenošanas izvērtējumam jānoslēdzas ar lēmumu/plānošanas uzdevumu par turpmāko rīcību TP vai TP grozījumos attiecībā uz konkrēto detalizētas plānošanas dokumentu, kas tiek skaidrots plānošanas dokumenta paskaidrojuma rakstā.
- Lai paaugstinātu TP un TP grozījumu risinājumu skaidrojumu un pamatojumu kvalitāti, aicinām popularizēt un veicināt tādu papildus plānošanas rīku izmantošanu kā izpētes un tematiskos plānojumus, lai vērtētu attīstības scenārijus un pamatotu plānošanas dokumentu risinājumus, jo sevišķi pašvaldības noteiktos ierobežojumus. Vienlaikus aicinām atturēties no formāla satura atklāsta, bet izmantot gan plānošanas dokumentus, gan papildus izpētes, lai vērtētu alternatīvas un skaidrotu izvēlētos risinājumus.

Par TIAN:

- TAPIS turpmākās pilnveides gaitā saturiski tuvināt tiesību aktu portālam tādējādi, lai TIAN izstrādē būtu iespējams ievērot MKN 108 prasības. Šis priekšlikums ir saistīts ar to, ka atlasīto TP un TP grozījumu izvērtēšanā tika secināts, ka atsevišķas konstatētās nepilnības TIAN juridiskajā tehnikā izriet arī no tehniskajiem risinājumiem TAPIS sistēmā, piemēram, var izveidot nodaļu ar vienu punktu, nevar ievadīt norādi uz pilnvarojošo normu, grozījumi tiek veidoti kā konsolidēts normatīvais akts u.c.
- Tāpat atsevišķas nepilnības izriet arī no Teritorijas attīstības plānošanas likuma neskaidrā regulējuma. Tā, piemēram, šobrīd likums paredz, ka TP ir vietējās pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei (...). Tomēr neviena no teritorijas plānojuma sastāvdaļām nav uzskatāma par politikas plānošanas dokumentu. Faktiski TIAN ir normatīvais akts, grafiskā daļa būtu uzskatāma par tā pielikumu, bet paskaidrojuma raksts - sākotnējās ietekmes (*ex-ante*) novērtējums ar spēkā esošā normatīvā akta (*ex-post*) novērtējuma elementiem. Līdz ar to ierosinām šādus grozījumus:
 - 1.panta 8.punktu, paredzot, ka pašvaldības TP ir normatīvais akts, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei;

- 25.panta pirmo daļu, nosakot, ka pašvaldības TP un LP izdod kā saistošos noteikumus;
- 25.panta otrajā daļā nepieciešams paredzēt, ka grafiskā daļa ir TP pielikums. Vienlaikus ir saglabājama prasība, ka saistošajos noteikumos ietver hipersaiti ar unikālo identifikatoru uz valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā pieejamo apstiprinātā plānojuma interaktīvo grafisko daļu.
- Vienlaikus aicinām konceptuāli izšķirties par to vai TIAN ir pieļaujama arī tādu normu ietveršana, kuru pilnvarojums ir atrodams citos normatīvajos aktos, nevis Teritorijas attīstības plānošanas likumā.
- Sniegt metodisko palīdzību pašvaldībām jēdziena “teritorijas izmantošana” tvēruma skaidrošanā. Iespēju robežās ierosinām jēdziena “teritorijas izmantošana” tvērumu arī precizēt Teritorijas attīstības plānošanas likumā. Pētījuma autori ierosina teritorijas izmantošanu regulēt tiktāl, ciktāl to ir iespējams regulēt ar apbūves kontroli.
- TIAN ietverto normu, kuras ierobežo tiesības uz īpašumu, samērīguma izvērtēšanai, paskaidrojuma rakstā ierosinām paredzēt atsevišķu sadaļu, kurā tiktu veikta samērīguma analīze. Tāpat būtu nepieciešams apsvērt iespēju MKN 240 neietvert “atļaujošas normas”, kā arī prasības funkcionālajam zonējumam veidot nosakot konkrētus ierobežojumus, nevis atļautos izmantošanas veidus kā tas tiek noteikts šobrīd.

Par sabiedrības iesaisti:

- Datu precīzākai apstrādei un analīzei rekomendējams ieviest atskaites tiešsaistes veidnes formātā, kur ievadītie dati tiktu automātiski apkopoti pēc vienota principa, iekļaujot informāciju līdzīgi kā šīs izpētes tabulā (26. pielikumā) vai unificēt priekšlikumu statusus un uzskaites sistēmu, lai dati būtu pilnvērtīgāk salīdzināmi un analizējami.
- Ziņojumos iekļaut sadaļu par visvairāk apspriestākajām tēmām.
- Noteikt katras nākamās publiskās apspriešanas nepieciešamības kritērijus, lai racionāli izmantotu pašvaldību resursus, par vienu no kritērijiem nosakot sabiedrības aktivitāti.
- Organizēt informatīvos pasākumus, kas skaidro TP un TP grozījumu risinājumus (it sevišķi plānotos īpašuma tiesību ierobežojumus) un veicina sabiedrības iesaisti;
- stiprināt vietējas kopienas, iedzīvotāju biedrības ar vispārīgiem saliedēšanas pasākumiem, jo teritorijas attīstības plānošanas procesā efektīvāka sabiedrības iesaiste nodrošināma ar kopienu pārstāvniecību, kuras pašorganizējas, informējot biedrus, kā arī uzrāda augstāku kompetenci par attiecīgajiem jautājumiem.
- Ziņojumos iekļaut pozīciju par publiskās apspriešanas efektivitātes vērtējumu, piemēram, informāciju par iesaistīto pušu pārstāvniecību, kā saņemtie priekšlikumi iekļauti TP un TP grozījumos.

Ierosinājumi plānotāju kvalifikācijas celšanai:

Aicinām organizēt regulāras pašvaldību teritorijas plānošanas speciālistu apmācības, lai paaugstinātu izpratni par tādiem jautājumiem kā, piemēram:

- Demokrātiskas plānošanas sistēmas attīstība un tiesības uz īpašumu;
- TIAN izstrādes pamatprincipi, tostarp:
 - juridiskās tehnikas pamati TIAN izstrādē;
 - TIAN vieta normatīvo aktu sistēmā;
 - grafiskajā daļā ietverto risinājumu atspoguļošana TIAN.

- Paskaidrojuma raksta loma TP un TP grozījumos un vadlīnijas tajā iekļaujamām sadaļām:
 - TP un TP grozījumu risinājumu pamatojums;
 - TP un TP grozījumos iekļauto ierobežojumu samērīguma izvērtējums;
 - Augstāka līmeņa plānošanas dokumentu risinājumu pārnese TP un TP grozījumos;
 - LP un DP izvērtējuma nozīme;
 - Sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām TP un TP grozījumu izstrādē;
 - Publisko apspriešanu rezultātu atspoguļošana paskaidrojuma raktos.
- Efektīva sabiedrības iesaiste,
 - skaidrojot risinājumus vienkāršotā valodā;
 - kā mērķēti skaidrot sabiedrībai konkrētus TP un TP grozījumu risinājumus un atšķirības no spēkā esošā TP;
 - sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām;
 - saņemto priekšlikumu izvērtēšanas principi (priekšlikumu noraidīšanas pamatojums, pārskata sagatavošana, personas datu apstrāde u.c.).

Apmācību nodrošināšana plānotājiem būtu attīstāma kā regulāra profesionālā pilnveide, tajā iesaistoties Teritorijas plānotāju asociācijai, plānošanas reģionam, kā arī veidojot mūžizglītības programmas izglītības iestādēs.

Izmantotās literatūras saraksts

Zinātniskā literatūra:

Rüthers B. (1999) Rechtstheorie, München: Beck;
Neimanis J. (2004), Ievads tiesībās, Renovata;
Zippelius R (2003) Juristische Methodenlehre. 8.Aufl. Munchen: Beck;
Tamužs K., Bakmane B. Statkus S., Krastiņš U. Potaičuks A. Celma D. (2023), Satversmes tiesas judikatūra. Latvijas Republikas Satversmes 105.pants. Rīga, Tiesu namu aģentūra.

Metodiskie materiāli:

Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju (2016), Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata. Pieejama: https://lvportals.lv/wwwraksti/TEMAS/FAILI/NORMATIVO_AKTU_PROJEKTU_IZSTRADES_ROKASGRAMATA.PDF

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (2024), Ieteikumi teritorijas plānojumu un lokālplānojumu atbilstībai normatīvo aktu regulējumam. pieejami: <https://www.varam.gov.lv/lv/metodiskie-materiali-teritorijas-attistibas-planosanas-joma>

Normatīvie akti:

Aizsargjoslu likums;
Būvniecības likums;
Civillikums;
Energētikas likums;
Likums “Par autoceļiem”;
Likums “Par pašvaldībām” (zaudējis spēku);
Pašvaldību likums;
Teritorijas attīstības plānošanas likums;
Zemesgrāmatu likums;
Ministru kabineta 2009. gada 3. februāra noteikumi Nr. 108 “Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi”;
Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”;
Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumi Nr.500 “Vispārīgie būvnoteikumi”;
Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra noteikumi nr.529 “Ēku būvnoteikumi”;
Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
Ministru kabineta 2009. gada 25. augusta noteikumi Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
Ministru kabineta 2017. gada 9. maija noteikumi Nr. 253 “Atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumi”;
Ministru kabineta 2021. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 693 “Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs LBN 200-21”;

Satversmes tiesas spriedumi:

Satversmes tiesas 2011.gada 24.februāra spriedums lietā Nr.2010-48-03;
Satversmes tiesas 2011.gada 3.maija spriedums lietā Nr.2010-54-03;
Satversmes tiesas 2024.gada 4.aprīļa spriedums lietā Nr.2023-27-03;

Cita izmantotā informācija:

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija 2023.gada 10.janvāra vēstule Nr. 15-2/149, pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_27134#nozoom
Grozījumi Energētikas likumā. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/0/A47E6F6315B25E1AC2258AAF0038E2BE?OpenDocument>

Pielikumi

Pielikums Nr. 1: Pētījuma metodika (1. nodevums)

Pielikums Nr. 2: TP un TP grozījumu paskaidrojuma rakstu analīze atbilstoši izvērtēšanas veidlapai

Pielikumi Nr. 3-24: TIAN analīzes izvērtēšanas veidlapas ir pieejamas 3.-24.pielikumā.

Pielikums Nr. 25: TIAN lietotie skaidrojumi ir pieejami 25.pielikumā

Pielikums Nr. 26: Sabiedrības līdzdalības analīze atbilstoši izvērtēšanas veidlapai

Pielikums Nr. 27: Kopsavilkums par veikto TP un TP grozījumu analīzi